

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри, д.е.н., доцент

Ірина ТОПАЛОВА

« ____ » _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
освітньої програми «Облік і оподаткування»
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

ОБЛІК І АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЇХ ВИКОРИСТАННЯМ

Науковий керівник: к.е.н., доцент

Марина КАЛЮЖНА

Рецензент: к.е.н., доцент

Ольга ЗАМЛИНСЬКА

Виконала здобувачка першого рівня вищої
освіти денної форми навчання
освітньо-професійної програми «Облік і
оподаткування» спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

Федора АНДОНОВА

*Засвідчую, що кваліфікаційна робота
містить результати власних досліджень.
Використання ідей і текстів інших авторів
має посилання на відповідне джерело.*

Федора АНДОНОВА

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
1.1 Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві	7
1.2 Теоретичні аспекти, економічний зміст і завдання аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	23
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства	23
2.2 Практичні аспекти обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів	36
2.3 Сучасний стан аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	53
3.1 Шляхи удосконалення обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві	53
3.2 Напрямки покращення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві	59
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Існування нашої країни в таких складних умовах як наразі неможливе без єдиного правильно визначеного стратегічного підходу, як в економічній так і в інших сферах. Кожне підприємство має самостійно забезпечувати себе у різних напрямках діяльності. Бухгалтерський облік в даному випадку не є винятком і потребує також постійних ресурсів для існування. Одним з таких ресурсів є саме малоцінні швидкозношувані предмети. Дана ділянка бухгалтерського обліку є на кожному аграрному підприємстві, проте вже десятиліттями склалась традиція не відноситись до неї серйозно, як наприклад до основних засобів. Такий підхід потребує перегляду відповідно до сучасних вимог ведення бухгалтерського обліку та аудиту на аграрних підприємствах.

Проблематика обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів на сьогодні полягає у відсутності на багатьох аграрних підприємствах достовірної, систематизованої інформації про наявність та рух даних предметів.

Аудит та контроль за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів дають можливість підприємству впевнено провадити свою діяльність і не турбуватись про законність ведення бухгалтерського обліку. Ведення даної ділянки обліку часто є без належної уваги на аграрних підприємствах, адже здається суми не великі при їх придбанні.

Проте це хибне враження система накопичення в процесі ведення обліку МШП інколи відіграє неприємні ситуації і тягне за собою оплату штрафу чи адміністративну відповідальність.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає у необхідності удосконалення ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві, а також оптимізації аудиту та контролю за їх використанням, що дозволить покращити економічну ефективність

підприємства за статтею зменшення витрат та оптимізувати систему бухгалтерського обліку в цілому на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів стали предметом дослідження таких вчених, як: В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька, О. П. Колісник, Ю. Р. Семенюк, В. О. Судак, М.М. Гоголь, І.О. Крюкова, Н.С. Морозюк, А.А. Штех, Н. В. Харченко та інших провідних вчених та економістів.

Значний внесок у розвиток теорії та практики аудиту та організації контролю малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства внесли відомі вчені, серед яких: М.Ф. Огійчук, І.І. Рагуліна, І.Т. Новіков, Ю.С. Синиця, Т.О. Меліхова, Є.В. Меліхов, К.О. Утенкова, О.Б. Пугаченко, Т.В. Фоміна та інші. Проте питання обліку, аудиту та організації контролю за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів є актуальним і на сьогодні, що викликами економічною кризою в нашій країні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку і оподаткування «Перспективи розвитку обліку, контролю і оподаткування в умовах трансформації економічних процесів» (номер державної реєстрації 0121U110384).

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, щодо удосконалення обліку, аудиту та організації контролю за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві;
- розглянути теоретичні аспекти, економічний зміст і завдання аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві;

- надати організаційно-економічну характеристика підприємства;
- вивчити практичні аспекти обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- проаналізувати сучасний стан аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві;
- надати пропозиції покращення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві.

Предмет дослідження – це сукупність теоретичних питань, загальних принципів, методичних і практичних завдань обліку, аудиту та організації контролю за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві.

Об’єкт дослідження – процес обліку та аудит малоцінних і швидкозношуваних предметів та організація контролю за їх використанням ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» Арцизького району Одеської області.

Методи дослідження. В дослідженні використано загальнонаукові методи та прийоми аналізу. Теоретичною та методичною основою дослідження є діалектичний метод узагальнення досвіду обліку. У дослідженні використано теоретичні та емпіричні методи пізнання, зокрема загальнонаукові методи: аналіз, синтез, порівняння, групування, економіко-статистичний аналіз, нормативний метод.

Інформаційною базою дослідження є дані первинного, синтетичного та аналітичного малоцінних та швидкозношуваних предметів, річні фінансові звіти та фінансові документи ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» за 2022-2024 роки, законодавчі та нормативно-правові акти України, матеріали досліджень вчених економістів, опубліковані в періодичних виданнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їхнє використання дає змогу забезпечити логічне, структуроване та зручне ведення обліку і оподаткування СМП, оптимізувати формування та здачу

фінансової звітності і покращити достовірність й якість інформації для потреб управлінського складу підприємства.

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи викладено на 80 сторінках. Кваліфікаційна робота містить 25 таблиць, 9 рисунків. Список використаної літератури налічує 69 джерел.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві

Українська система бухгалтерського обліку сьогодні переживає складні часи трансформації. Багато підприємств змушені вести свій бізнес навіть не отримуючи прибутків, але надаючи допомогу при цьому державі та її обороноздатності. Процеси ведення бухгалтерського обліку на підприємстві мають відбуватись постійно і безперебійно, адже на їх основі відбувається звітування до державних органів.

Малоцінні та швидкозношувані предмети на сьогодні є складовою запасів підприємства. Проте вони мають свої особливості в системі організації та ведення обліку.

Будь яке підприємство має у своїй наявності певну кількість малоцінних та швидкозношуваних предметів. Відповідно до діючого законодавства України малоцінні та швидкозношувані предмети відносяться до виробничих запасів підприємства [50]. Поняття малоцінних та швидкозношуваних предметів в сучасному бухгалтерському обліку трактують як багаторазові матеріальні активи, очікуваний строк використання яких становить менше одного року.

Відповідно до Інструкції № 291 малоцінні та швидкозношувані предмети є засобами праці, тобто вони не міняють свою форму протягом їх використання. Тобто у даному аспекті вони є подібними до основних засобів [24].

Національне П(С)БО 9 «Запаси» трактує МШП, як запаси підприємства, котрі входять до складу оборотних активів і відображаються у фінансовій звітності в балансі разом із сировиною та матеріалами [39].

А в системі Міжнародних стандартів фінансової звітності, а точніше в МСБО 2 «Запаси» не викремлено таке поняття, як малоцінні та швидкозношувані предмети. Тобто вони включені в запаси автоматично і одразу при надходженні на підприємство [37].

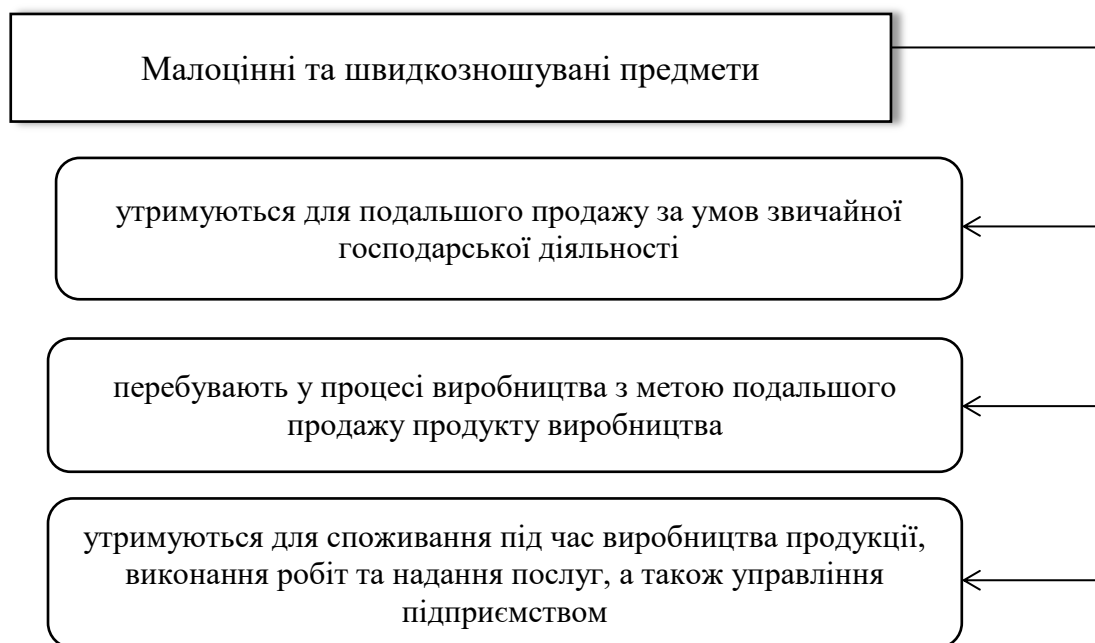

Рис. 1.1 Деталізація поняття МШП відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси»

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [35, 37].

На нашу думку, найбільш правильним є трактування вітчизняних науковців за яким малоцінні та швидкозношувані предмети є оборотними активами котрі підприємство утримує для використання у своїй діяльності, в процесі виробництва з метою подальшої реалізації продукції, робіт, послуг.

Досліджуючи нормативну базу регулювання бухгалтерського обліку варто відмітити, що сучасна система прийняття та ухвалення рішень в плоскості обліково-аналітичних аспектів є досить напруженою і потребує систематизації та вчасної кореляції рішень. Зміна напрямлення розвитку бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами викликає дискусійність існуючого законодавства у теоретичному висвітленні та

практичному використанні, що призупиняє процес його оптимізації та викликає негативні ситуації у практиків обліковців. Розглянемо основні нормативно-правові документи, що регулюють ведення бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві за допомогою таблиці 1.1 [43].

Таблиця 1.1

**Основні нормативно-правові акти регулювання бухгалтерського обліку
малоцінних і швидкозношуваних предметів**

Назва нормативного документу	Ким і коли прийнято (затверджено)	Основний зміст
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», зі змінами та доповненнями	Президент України від 16.07.1999 р. № 996 –XIV.	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92	Регулює питання бухгалтерського обліку малоцінних необоротних матеріальних активів
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246	Застосовується до операцій і регулює питання бухгалтерського обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів
Інструкція до застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291	Визначає порядок відображення господарських операцій з МШП та МНМА на рахунках бухгалтерського обліку

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [60, 49, 47].

Можна відмітити, що законодавче регулювання МШП має за свою основу не велику кількість нормативної документації, що полегшує бухгалтеру роботу із нею. Проте враховуючи точку зору багатьох науковців, котрі вважають МШП додатковими активами без яких в цілому підприємство може існувати така кількість нормативного забезпечення і його наповненість є достатньою.

Для більшого розуміння розглянемо деталізовано основні групи малоцінних та швидкозношуваних предметів у сучасній системі бухгалтерського обліку на підприємстві (рис. 1.2.).

Рис.1.2 Групи малоцінних та швидкозношуваних предметів в сучасній системі бухгалтерського обліку

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [9, с.127].

Визначення МШП на підприємстві зазвичай є завжди спірним питанням і основним елементом його вирішення є наявність наказу про облікову політику підприємства в якому чітко прописано більшість категорій МШП. Якщо такий документ відсутній тоді основним важелем є професійна думка бухгалтера, котрий веде дану ділянку бухгалтерського обліку на підприємстві. При цьому основними факторами достовірності визначення

МШП є строк корисного використання останнього та при цьому певні варіації на законодавчому рівні через спірність питання не є помилкою. Так, наприклад віднесення калькулятора чи павербанка до малоцінних необоротних матеріальних активів допустимо.

Такі науковці як В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька відзначають у своїх працях, що систематичність ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів тягне за собою дуже великі обсяги роботи для бухгалтера і хоча вона є однотипною проте займає багато часу та потребує великою уваги й вміння приймати вірні рішення. А для цього цей бухгалтер обов'язково має впевнено володіти законодавчими актами ведення бухгалтерського обліку [8, с. 120].

Багато керівників, управлінців не відносяться серйозно до даної категорії матеріалів через незначну вартість та швидкі періоди використання, але за обсягами річними вже потім становиться зрозумілим, що дана стаття витрат також є суттєвою для економічної ефективності підприємства в цілому. Закупівля неякісних чи непотрібних за призначенням малоцінних та швидкозношуваних предметів несе за собою необґрунтовані витрати, тому вкрай важливим є планування та узгодження таких закупівель з усіма підрозділами підприємства.

Професор Ф.Ф. Бутинець відзначає, що виокремлення з основних засобів малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) свого часу стало просто необхідністю, через потребу очищення категорії основних засобів від дрібних предметів та надання можливості придбання МШП за власні оборотні кошти підприємства [9, с.186]. При передачі малоцінних та швидкозношуваних предметів зі складу до підрозділу вони закріплюються за матеріально відповідальною особою яка веде їх облік, фіксує переміщення та списання. Відповідальні особи за експлуатацію МШП формують документи оперативного обліку та звітні документи. Ефективність ведення обліку МШП залежить від мети та завдань даного процесу на підприємстві. Розглянемо

завдання бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів на рисунку 1.3.

Рис. 1.3 Завдання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

Джерело: сформовано автором

Аналітичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів формується деталізовано за видами, групами, місцями зберігання їх при цьому предметам надається номенклатурний номер для систематизації. Для документування облікових операцій використовуються типові форми первинних документів їх проілюстровано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні первинні документи з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

Назва документу	Призначення документу
Відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)	Використовується для обліку зміни запасу повернення (вилучення) інструментів на тих підприємствах, де постійного запасу облік ведеться за принципом встановлення інструментів (пристроїв) постійного обмінного фонду. Відомість складається при необхідності заміни постійного запасу інструментів, на підставі її даних вносяться зміни до карток складського обліку матеріалів (ф. № М-12)
Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів	Використовується для обліку МШП, які були видані під розписку працівнику для тривалого користування. Заповнюється на кожного працівника, який одержав МШП.
Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв)	Застосовуються для обліку інструментів (пристроїв), які передаються на заточування або ремонт. Характерна для тих підприємств, де заточування та ремонт проводяться в централізованому порядку
Акт на вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовується для обліку зіпсованих і малоцінних та втрачених МШП. При пред'явленні працівником акта вибуття замість непридатного чи втраченого предмета йому видається придатний, що записується в формі МШ-2 "Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів".
Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні	Застосовується для оформлення списання інструментів, що стали непридатними, та їх обмін на придатні та обміну їх на придатні на тих підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного обмінного фонду. Складається на підставі актів вибуття (ф. № МШ-4) Виданий інструмент (пристрій) в порядку обміну за актами в картці обліку матеріалів (ф. № М-12) не відображається.
Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Використовується для обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються працівникам підприємства для індивідуального користування
Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв	Застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття працівникам підприємства в індивідуальне користування за встановленими нормами, а також для обліку приймання від працівників спецодягу, спецвзуття на прання, дезінфекцію, ремонт та зберігання. Форма заповнюється окремо на видачу і повернення спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів.
Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів	Застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів (пристроїв), спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів по закінченню строку носіння, інших малоцінних та швидкозношуваних предметів і здавання їх до комор для утилію. Акт складається на підставі разових актів вибуття (ф. № МШ-4)

Джерело: сформовано автором

При правильній реалізації усіх вище зазначених завдань процес організації та ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів ефективний.

Синтетичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів реалізується на рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Цей рахунок запропонований у плані рахунків тільки для ведення обліку МШП, крім того він не має субрахунків. При цьому дебетові обороти даного рахунку відображаються у журналі 3, розділі I у кореспонденції з кредитом рахунків 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Оборот по кредиту рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети» в кореспонденції з дебетом витратних рахунків відображається у журналі 5 розділі III Витрати діяльності [3, с.89].

Можна зазначити, що облік малоцінних та швидкозношуваних предметів є традиційною базою ведення обліку і має певні особливості у трактуванні, визначенні та постановці на облік підприємства, але без даного процесу жодне підприємство не зможе повноцінно існувати.

1.2 Теоретичні аспекти, економічний зміст і завдання аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві

Проведення аудиту аграрному бізнесі на сучасних реаліях його ведення стає необхідністю для більшості. Саме через ведення бойових дій в нашій країні багатьом підприємствам довелося переміщувати свої виробничі потужності до інших регіонів. Окупація територій змусила виїздити швидко і багатьом аграріям довелося заново поновлювати документацію, засоби праці, кадрові ротації робити, тощо. Тому проведення аудиту є актуальним наразі для них.

Проведення аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів є досить трудомістким процесом враховуючи специфіку обсягів та руху даного об'єкту бухгалтерського обліку. На законодавчому рівні регулювання цього питання базується на законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» прийнятого від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [51]. В цьому документі аудит трактується, як процес перевірки даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності за її показниками. Метою є формування незалежної думки аудитора про достовірність та правильність процесів ведення бухгалтерського обліку та формування і подання звітності аграрного підприємства [54].

Розглядаючи міжнародні вектори проведення аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів варто відмітити, що підґрунтям для його реалізації виступає МСА (ISA) 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту». Мета аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів за його трактуванням є висловлення професійної думки незалежного аудитора стосовно вірного відображення у звітності підприємства інформації про МШП [38].

Порівнюючи ці два нормативних документи можна відмітити, що у першому більш широко охоплено параметри проведення аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів, чітко сформовано напрямки та деталізовано елементи які мають бути включені в процес проведення аудиту досліджуваної нами ділянки бухгалтерського обліку.

Вчена К.О. Утенкова відмічає, що доцільність перевірки з'являється коли є такі обставини:

- відсутність у управлінського складу аграрного підприємства інформації стосовно даного об'єкту обліку;
- підозра на отримання недостовірної інформації про ведення бухгалтерського обліку МШП;

- потреба в фахівці з професійним судженням та незалежним поглядом на ведення обліку та формування звітностей із досліджуваного питання;
- неякісне, несистематичне та з порушенням норм ведення обліку певний період часу;
- зміна кадрового складу бухгалтерії чи передача справ при таких змінах;
- дефіцит вмінь та навичок серед кадрового складу підприємства для проведення внутрішньої перевірки процесу ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів [61, с. 103].

Досягнення мети передбачає виконання завдань котрі є запорукою успішної її реалізації. Розглянемо завдання аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів за допомогою таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Завдання аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів

№ з/п	Завдання	Зміст завдання
1.	Контроль за надходженням і рухом предметів	Перевірка фактичної наявності МШП на складах та у підрозділах, а також тих предметів які наразі в експлуатації. Зазвичай реалізується через процес проведення інвентаризації.
2.	Вірність класифікації при надходженні	Визначення обґрунтованості віднесення активів саме до малоцінних та швидкозношуваних предметів, враховуючи усі законодавчі особливості у даному питанні.
3.	Достовірність оцінки	Перевірка визначення правильної первісної вартості та суми нарахування при списанні з розрахунку їх експлуатації, тощо. А також правильність сформованої суми віднесеної на витрати при списанні МШП.
4.	Правильність документального оформлення	Відповідність первинних документів нормативно-правовій базі ведення обліку, якість їх оформлення та строки. Перевірка відображення наявності та руху малоцінних та швидкозношуваних предметів у звітах підприємства.
5.	Ефективність використання	Оцінка умов зберігання, використання, експлуатації, виявлення надлишків чи нестач, як фактору неефективного планування та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів

Джерело: сформовано автором

Метою аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів є визначення достовірності та законності проведення облікових операцій з МШП на підприємстві.

Дослідження питання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів дозволило виявити проблематику роботи бухгалтера із ними її проілюстровано на рис. 1.4.

Рис. 1.4 Проблематика аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів підприємств

Джерело: сформовано автором

Науковці Д.В. Шинкаренко, Н.І. Беренда відзначає у своїх працях, що система аудиту в Україні для аграрних підприємств не є чимось популяризованим і на законодавчому рівні даний процес не прописаний як обов'язковий. Проте проведення аудиту дозволяє виявити слабкі та сильні

місця у організації та веденні бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві та уникнути кризових втрат через своєчасне виявлення фактів, що можуть до них привести [64, с. 182].

На сьогодні проведення аудиту на підприємствах аграрного напрямку залишається питанням дискусійним, через різні аспекти. Але науковці наголошують на доцільності проведення аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів як індикаторі розвитку підприємства та забезпеченні його діяльності. Професор Бутинець Ф.Ф. відмічає, що аудит МШП варто починати з дослідження процесу організації обліку в цілому на підприємстві, це дозволить зрозуміти усі доцільні напрямки та його проведення з урахуванням запиту керівництва підприємства [9]. Провівши дослідження облікової політики підприємства можна визначити методи первісної оцінки, переоцінки та вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів. Також зрозуміти хто є матеріально відповідальними особами для встановлення майбутньої комунікації.

Таблиця 1.4

Основні складові облікової політики з питань аудиту на підприємстві

№ з/п	Складові облікової політики	Положення облікової політики
1	Первісна оцінка	Це визначення початкової вартості при оприбуткуванні на підприємстві. Витрати, що входять до собівартості МШП (крім виготовлених власними силами), встановлені НП(С)БО 9. Перелік витрат, що не входять до собівартості МШП, а відносяться до складу витрат того періоду, в якому вони були здійснені, наведений у НП(С)БО 9. Витрати, що входять до собівартості МШП, виготовлених власними силами, встановлені НП(С)БО 16. Перелік витрат, що не входять до собівартості таких запасів, а відносяться до складу витрат того періоду, в якому вони були здійснені, наведений у НП(С)БО 16.
2	Переоцінка МШП на дату балансу	У балансі МШП відображаються за правилами відображеними у встановлені НП(С)БО 9 та НП(С)БО 16.
3	Метод оцінки вибуття запасів	Метод, що застосовується на підприємстві визначається самостійно. ФІФО, середньозваженої собівартості або ідентифікованої собівартості.

Джерело: сформовано автором

Процеси руху малоцінних та швидкозношуваних предметів є важливим елементом загального процесу аудиту, котрий потребує якісного дослідження із зазначенням виявлених недоліків. Аудитор самостійно визначає перелік документів які мають бути надані представниками підприємства для реалізації даного процесу.

На сьогодні в Україні існує два основні види проведення аудиту: внутрішній та зовнішній. Обидва вони мають ефективність при якісному його проведенні на аграрних підприємствах. Різниця між ними полягає у тому, що зовнішній аудит здійснює стороннє підприємство чи особа, які не є працівниками підприємства. Це може бути аудиторська фірма чи сертифікований незалежний аудитор, котрі мають офіційний дозвіл на провадження даної діяльності від державних органів нашої країни.

При проведенні зовнішнього аудиту керівництво аграрного підприємства заключає договір з юридичною чи фізичною особою в якому прописуються права та юридичні назви, адреси, відповідальні особи, обов'язки сторін, мета аудиту, строки проведення, тощо.

Після укладання договору аудитор має представити план чи графік проведення аудиту, програму аудиту, відправити запит про формування та надання інформації, розробити документи аудитора, тощо.

Через те, що на законодавчому рівні не закріплені обов'язковість проведення та відсутні рекомендації з її організації і проведення даний процес кожен аудитор впроваджує на власний розсуд керуючись встановленою метою аудиту та його інформаційним забезпеченням. Основними складовими інформаційного забезпечення аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів є внутрішні та зовнішні документи підприємства.

До них в агробізнесі ми відносимо наказ про облікову політику, розпорядження керівника та інші внутрішні документи правового направлення (на кожному підприємстві вони можуть різнитись), первинні

документи фінансового, управлінського, податкового обліку, статистичні та фінансові звіти підприємства за затребуваний період часу.

Використання наданої аудитору інформації оформлюється зазвичай через запит аудитора, що є підставою для її формування та надання йому представниками аграрного підприємства. Аудитор вивчає інформацію, досліджує її повноту, достовірність, правильність оформлення спираючись на нормативно-правове регулювання нашої країни. При виникненні незрозумілих показників чи питань аудитор має право звернутись до керівника підприємстві із запитом про роз'яснення.

Визначати послідовність дій при проведенні аудиту має самостійно аудитор, при цьому він зобов'язаний надати документ за яким керівник аграрного підприємства зможе бачити напрям його дій. Якщо у договорі не прописана можливість доручення помічників у проведенні аудиту, то їх присутність та допомога є не можливою в даному процесі.

Внутрішній аудит при цьому має реалізовуватись лише працівниками підприємства, які офіційно оформлені за основним місцем роботи на даному підприємстві. Ініціювання аудиту відбувається керівником або певними представниками управління на підприємстві. Офіційним початком проведення вважається дата видачі наказу на проведення аудиту. Потім починає розроблятися план, програма, робочі документи для аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів, тощо.

Методика проведення внутрішнього аудиту часто різниться в залежності від розмірів підприємства: мале, середнє чи велике. Важливим є одразу визначити цей фактор, а потім розробляти усі інші документи. Часто ігнорується аудиторами саме цей етап і тоді як наслідок в процесі аудиту доводиться змінювати стратегію його проведення в цілому. А це впливає на час і відповідно ефективність аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Вітчизняні науковці та практики дискутують стосовно того хто саме має займатись проведенням внутрішнього аудиту на підприємстві, адже

досить обізнані у фінансовій сфері працівники часто є зацікавленими особами і тоді говорити про достовірність проведення аудиту не правильно.

Проведення аудиту ускладнюється саме на основному етапі коли виникає необхідність в опрацюванні великого масиву інформації, необхідно раціонально розподілити ресурсні можливості аудитора. Якщо надана інформація не систематизована при подачі, то аудитор має витрати час ще й на її систематизацію, а не тільки аналіз [10, с. 21].

Практичним і ефективним елементом організації підприємницької діяльності є процес планування діяльності підприємства в цілому та його підрозділів виокремлено. Потім на основі вище вказаних планів доцільно проводити контроль. В цілому контроль та аудит поняття суміжні, але контроль є більш вузьким в процесі реалізації, формування висновків та впливу. Контроль може бути періодичним, поточним та звітним. Проводити його можуть як на офіційному рівні всередині підприємства, так і неофіційно за проханням керівника підрозділу. Наприклад, для усунення недоліків чи виявлення ризиків. Процес контролю доцільно розглядати за його елементами, які запропоновані вітчизняними науковцями нашої країни [42, с. 309]:

- методи розподілу функцій керування і відповідальності;
- особливості кадрової політики підприємства;
- організація бухгалтерського обліку на підприємстві та виокремлено бухгалтерії;
- менеджмент керування підрозділами та структурами підприємства;
- зовнішні фактори впливу (різні перевірки, економічна криза, тощо).

Наявність планування та контролю на аграрному підприємстві значно полегшує проведення аудиту, та покращує його ефективність. Відповідальність за впровадження усіх цих процесів на підприємстві лежить зазвичай на плечах його керівника, він може делегувати ці повноваження при необхідності.

Як показало наше дослідження, вартість проведення аудиту залежить від місця розташування аграрного підприємства, його розмірів і відповідно обсягів роботи, види аудиту та аудитора. Регіональність в даному питанні відіграє свою важливу роль, що дозволяє маневрувати за необхідності. Керівники підприємств замовляють послугу проведення зовнішнього аудиту у випадках коли на підприємстві є суттєві проблеми з роботою бухгалтерів і є підозра на хаотичне ведення бухгалтерського обліку, що впливає на результат діяльності підприємства та формує можливість отримання штрафів при перевірці державними органами влади [42, с. 306].

Складним є також питання проведення аудиту при придбанні бізнесу. Даний попит на сьогодні є досить високим і оправдує себе, адже через воєнні дії в Україні відбувається трансформація та закриття бізнесу, аграрні підприємства мають прилаштовуватись до оновлених умов існування, що для них дуже важко адже основний засіб праці в них це земля. Окупація територій спровокувала переміщення бізнесів та їх перепродажі, оновлення, тощо. Та щоб виявити прогалини в ньому та фактичну наявність активів запрошується незалежний аудитор, який формує висновок. Даний висновок є однією з складових впливу при прийнятті ефективного управлінського рішення.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Для дослідження практичних аспектів сучасного стану обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів нами було обрано підприємство, що розташоване в південній частині України. Товариство з обмеженою відповідальністю «АНТАРЕС АГРО-П» має наступну юридичну адресу: вулиця Миру, буд. 81д, с. Задунаївка, Арцизький район Одеська область. Дане підприємство є малим за розмірами, займається виробництвом рослинницької продукції. Очолює підприємство власник і керівник Ганчев Віктор Михайлович. Специфікою діяльності аграрних підприємств є вплив на урожайність їх культур природнього розташування, тобто вирощування аграрних культур залежить від регіональних можливостей територіального розміщення та обробки й збагачення землі на якій вирощується продукція.

По даним агро-кліматичного районування Одеської області, територія землекористування відноситься до спекотного південного агро – кліматичного району з сумою позитивних температур вище $+18^{\circ}\text{C}$. Підприємство знаходиться недалеко від основних шляхів сполучення. Зокрема має важливі дорожні шляхи. Має сполучення з місцями приймання та переробки сільськогосподарської продукції, а також з місцями одержання необхідних господарству матеріалів.

Суттєвим фактором для ефективного функціонування будь-якого агроформування є система управління. Якість управління виробництвом прямо пропорційно впливає на ефективність загальної діяльності підприємства.

Під структурою управління організацією розуміється упорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, які знаходяться між собою в сталих відношеннях, що забезпечують їх функціонування і розвиток як єдиного цілого. Елементами структури є окремі робітники, служби та інші ланки апарату управління, а відношення між ними підтримуються завдяки зв'язкам, що прийнято поділяти на горизонтальні і вертикальні. Горизонтальні зв'язки носять характер погодження і є, як правило, однорівневими. Вертикальні зв'язки - це зв'язки підпорядкування, і необхідність в них виникає при ієрархічності управління, тобто. за наявності декількох рівнів управління. Крім того, зв'язки в структурі управління можуть носити лінійний і функціональний характер. Лінійні зв'язки відображають рух управлінських рішень і інформації між так званими лінійними керівниками, тобто. особами, які повністю відповідають за діяльність організації або її структурних підрозділів, функціональні зв'язки мають відповідати лінії руху інформації і управлінським рішенням тим або іншим функціям управління.

В побудові системи управління важливу роль відіграє не тільки об'єднання функцій, але й розподіл повноважень, тобто прав на прийняття управлінських рішень. При визначенні повноважень часто приходиться коректувати початкові варіанти об'єднання функцій. Тут можуть виникнути проблеми ієрархії системи управління, децентралізації, гнучкості і т.д.

Основним засобом виробництва є земля. Раціональне використання землі є однією із складових загальної системи заходів щодо високоефективного ведення господарства. Різні земельні угіддя використовуються не з однаковою інтенсивністю. Окремі ділянки взагалі не мають цінності з точки зору виробничого використання.

Підприємство має постійно дбати про поліпшення земельних угідь. При цьому основну увагу приділяють правильній системі обробітку й удобрення ґрунту, меліорації, вапнуванню кислих і гіпсуванню солонцюватих ґрунтів.

Дослідження структури управління ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» за допомогою рис. 2.2.

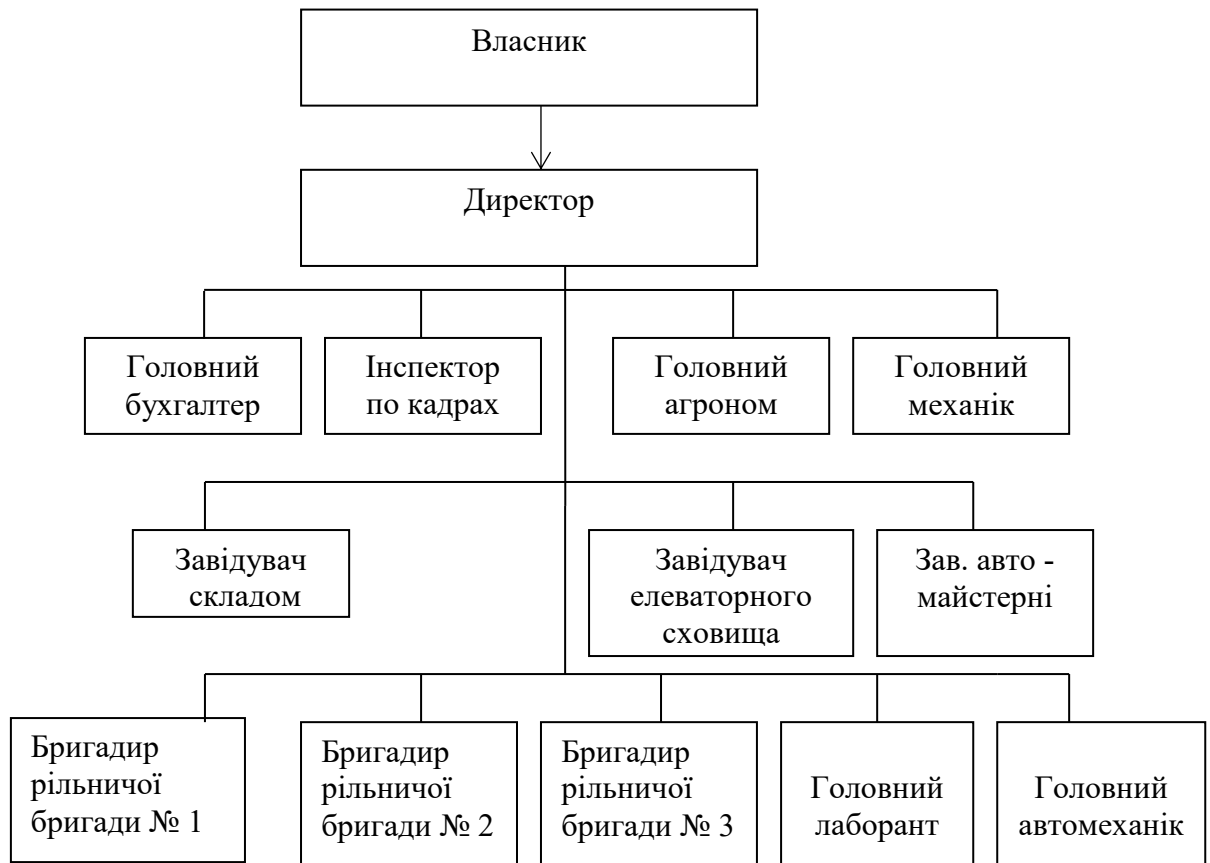

Рис. 2.1 Структура управління ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Джерело: сформовано автором

В досліджуваному господарстві діє трьохступенева структура управління, котра має наступні переваги :

- невеликий стабільний склад робітників та службовців;
- мобільність персоналу (переміщення з виконання одного завдання на інше);
- невелика ієрархія, заохочення неформальних стосунків, бо успішна діяльність в єдиній команді, і виконання завдання у встановлений термін, і з дотриманням певних вимог навряд чи може відбуватися за строго формалізованих стосунків між співробітниками;

Ієрархія управління для такої невеликої організації є досить розгалуженою, її ієрархічність визначається одним з принципів побудови структури організації - визначенням ліній влади.

Проведемо аналіз розмірів підприємства та обсягів виробництва за допомогою таблиці 2.1. та додатку А.

Таблиця 2.1

Основні показники обсягів виробництва та розмірів

ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Показники	Роки			2024р. до 2022р.,%
	2022	2023	2024	
Всього сільськогосподарських угідь, га	4568,00	4567,00	4567,00	100,05
в т.ч.:				
- рілля	4368,00	4370,00	4370,00	100,05
- багаторічні насадження, га	197,00	197,00	197,00	100,00
Авансований капітал, тис. грн.	166167,00	196077,00	203941,00	122,73
Власний капітал, тис. грн.	122989,00	135679,00	153659,00	124,94
Вартість оборотних активів, тис. грн.	117997,00	147952,00	148495,00	125,85
Вартість необоротних активів, тис. грн.	48170,00	48125,00	55446,00	115,10
у т.ч.:				
- основні виробничі засоби (залишкова вартість)	45270,00	45225,00	52546,00	116,17
Капіталозабезпеченість, тис. грн.	9,90	9,90	11,50	116,02
Капіталоозброєність праці, тис. грн.	6467,1	6460,7	6568,3	101,56
Середньооблікова кількість працівників, чол.	7	7	8	114,29
у тому числі:				
- в рослинництві	7	7	8	114,29
Припадає на 1 працездатного, га:				
- сільськогосподарських угідь	652,1	652,4	570,9	87,54
- ріллі	624,0	624,3	546,3	87,54

Відповідно до вище наведеної таблиці площа сільськогосподарських угідь залишилась майже незмінною протягом останніх трьох років. Незначна

кількість зростання відбулась в складі ріллі на 0,05 га, а площа багаторічних насаджень залишилась незмінною.

Грошова вартість вкладених коштів у виробничий процес на звітний рік в порівнянні з базисним зросла на 22,73 %, що є позитивним явищем як для керівництва ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П», так і для підприємства в цілому. Показники наявності власного капіталу свідчать про його зростання протягом останніх трьох років, що дає можливість досліджуваному підприємству розвивати інвестиційну діяльність за потреби.

Вартість необоротних активів протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем для ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» і дає можливість економії коштів для майбутнього розвитку. Капіталозабезпеченість свідчить, що оснащеність досліджуваного підприємства основними виробничими фондами у розрахунку на одиницю площі має зростання за три останні роки на 1,6 тис. грн. з кожного га площі використання.

На звітний рік зросла чисельність працівників основного штату на одну особу, враховуючи що підприємство не має броне чоловіків і відбувається їх систематична мобілізація – такий приріст є також позитивним явищем.

В діяльності аграрних підприємств важливим показником є чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, він демонструє обсяг постійної реалізації з вирахуванням непрямих податків.

Діяльність кожного аграрного підприємства залежить від якісно продуманого процесу реалізації продукції і якщо він не буде ефективним нівелюється весь сенс процесу і підприємство найчастіше отримує збиток, як результат діяльності.

Проте для повного розуміння ситуації стосовно ведення якісного процесу реалізації продукції доцільно провести аналіз вартості чистого доходу за останні три роки. Проведемо аналіз вартості та структури чистого доходу досліджуваного підприємства за допомогою таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Вартість та структура чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Галузі і види продукції	Роки						В середньому за 2022-2024 роки	
	2022		2023		2024			
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Рослинництво - разом	46727,90	100,0	80876,00	100,0	204325,00	100,0	110642,97	100,0
Зернові - всього	35037,50	75,0	64820,00	80,1	90906,00	44,5	63587,83	57,5
в т.ч. пшениця	25137,50	53,8	46430,00	57,4	64814,00	31,7	45460,50	41,1
кукурудза на зерно	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0
ячмінь	9900,00	21,2	18390,00	22,7	26092,00	12,8	18127,33	16,4
Технічні - всього	11439,40	24,5	15556,00	19,2	113002,00	55,3	46665,80	42,2
насіння соняшнику	8306,90	17,8	15556,00	19,2	113002,00	55,3	45621,63	41,2
насіння ріпаку й кользи	3132,50	6,7	0,00	0,0	0,00	0,0	1044,17	0,9
виноград	251,00	0,5	500,00	0,6	417,00	0,2	389,33	0,4
Всього продукції по сільському господарству	46727,90	100,0	80876,00	100,0	204325,00	100,0	110642,97	100,0

Будь яке підприємство коли веде свою діяльність має періоди занепаду та зростання і в сучасній системі існування бізнесу це нормальне явище, важливим є саме момент підняття після падіння. Такі ситуації потребують резервації усіх зусиль та виходу із зони комфорту, що спонукає управлінців до рішучих ефективних дій. Досліджуване підприємство теж мало досвід переживання таких моментів і на сьогодні вже є досить згуртованим та готовим до викликів сьогодення та майбутнього.

Аналізуючи показники наведені в таблиці 2.2 можна відмітити, що досліджуване підприємство веде свою діяльність стабільно та беззбитково в кінцевому результаті, про це свідчить отримання чистого доходу від реалізації продукції.

Ефективність виробництва протягом досліджуваного періоду має певні коливання, так в 2024 році загальний чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 157598,00 тис.грн., що говорить про ефективність процесу виробництва та реалізації на підприємстві.

Процес виробництва в аграрних підприємствах залежить не лише від розміру галузей, які є провідними, а й від того як розвинені інші галузі, що мають товарний характер. Чим більше в господарстві таких галузей, тим, як правило, менші їх розміри і нижча концентрація виробництва. Це інколи негативно відбивається на кінцевих результатах господарювання. Щоб врахувати ступінь розвитку усіх товарних галузей у підприємстві, необхідно визначити і проаналізувати коефіцієнт спеціалізації господарства або коефіцієнт зосередження товарного виробництва (K_3):

$$K_3 = 100 / P_i (2n - 1), \text{ де} \quad (2.1)$$

K_3 - коефіцієнт спеціалізації;

P_i - питома вага окремих галузей в загальному обсязі товарної продукції, %;

n - порядковий номер окремих галузей за питома вагою кожного виду продукції;

100; 2; 1 – допоміжний коефіцієнт; кількість товарних галузей.

Коефіцієнт спеціалізації до 0,20 свідчить про багатогалузевість господарства;

0,21- 0,40 – середній;

0,41- 0,60-високий;

0,61 і більше - для поглибленої спеціалізації господарства [1, с. 113]

Розглянемо узагальнюючі показники фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Розрахунок коефіцієнту спеціалізації ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Види продукції	В середньому за 2022-2024 роки		№ п/п частки реалізаційної продукції у ранжированому ряді	$(2i - 1) \cdot P_i$
	тис. грн.	%		
Умовні позначення	х	P_i	i	
Пшениця	8109,8667	47,9	1	47,9
кукурудза на зерно	0	0,0	0	0,0
Ячмінь	2703	16,0	3	79,8
Соняшник	5785,8333	34,2	2	102,6
Ріпак	247,83333	1,5	4	10,2
Виноград	79,333333	0,5	5	4,2
Всього продукції по сільському господарству	16925,633	100	х	244,8

$$K_c = 100/244,8 = 0,41$$

Коефіцієнт спеціалізації дорівнює 0,41, а це свідчить, що досліджуване підприємство має середній рівень спеціалізації і його виробничий напрямок, можна визначити, як зерно-технічний напрям спеціалізації.

Вирощування зернових та технічних культур в сучасному процесі існування аграрних підприємств є найбільш стабільним та дослідженим. Існує багато практичних порад які дозволяють підприємцям покращувати процеси вирощування сільськогосподарських культур, реалізації та і в цілому оптимізаційні процеси в галузі рослинництва є досить якісними.

Управлінський склад досліджуваного підприємства підходить до процесу його функціонування досить раціонально із врахуванням різних факторів як внутрішніх, так і зовнішніх. Відбувається моніторинг ринкового попиту на певні види продукції перед посівами та визначається доцільність їх вирощування в певний період на підприємстві, а також одразу проектується канали збуту майбутньої продукції на перспективу та формується план попередньо висвітлюючий дохід підприємства за цей процес.

Проаналізуємо фінансові результати діяльності досліджуваного товариства за допомогою таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Фінансові результати, показники прибутку та рентабельність

ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

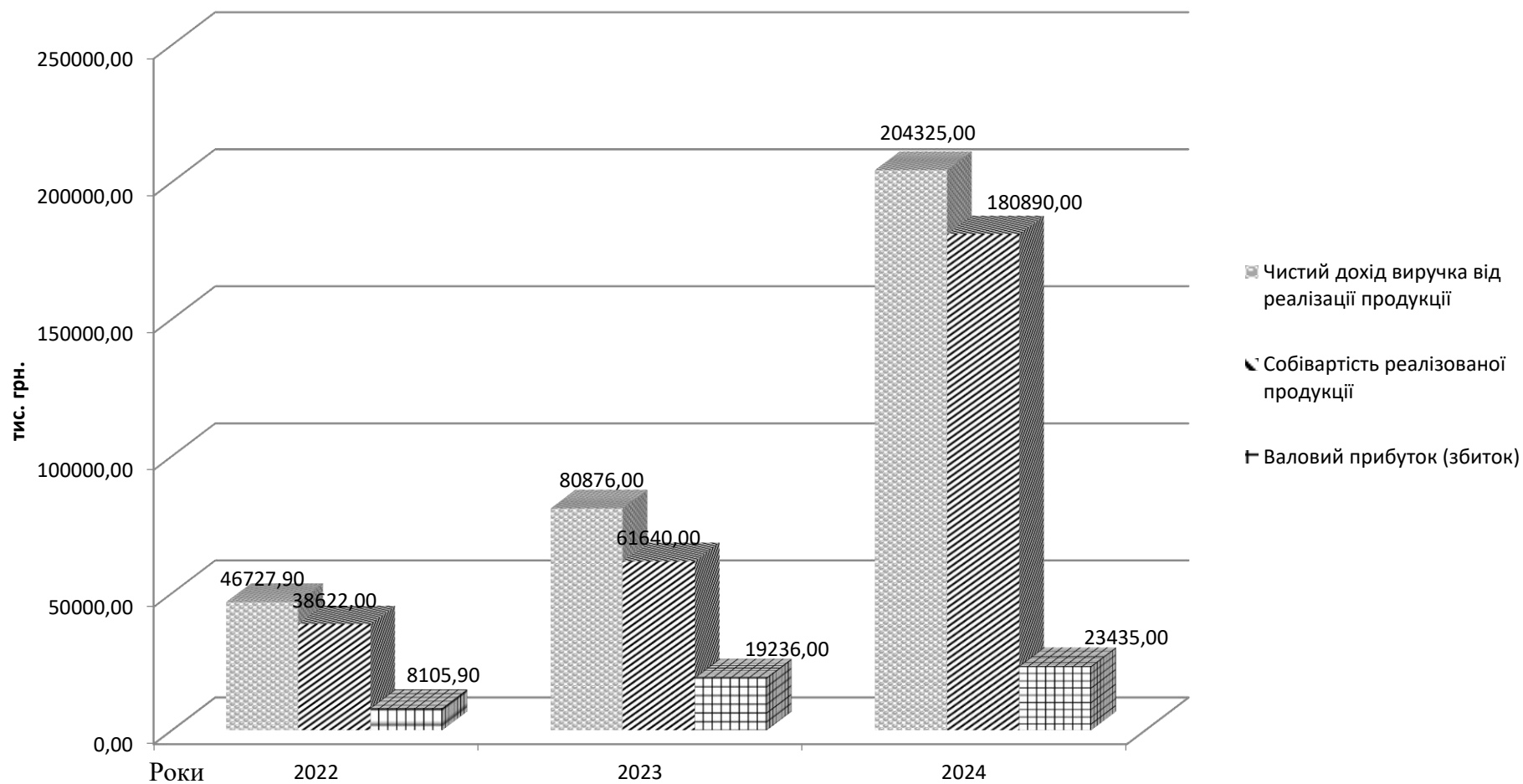
Показники	Роки			2024р. до 2022р.,%
	2022	2023	2024	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	46727,90	80876,00	204325,00	в 4,4 рази
Собівартість реалізованої продукції тис. грн.	38622,00	61640,00	180890,00	в 4,7 рази
Валовий прибуток, тис. грн.	8105,90	19236,00	23435,00	в 2,9 рази
Інші операційні доходи	5707,00	0,00	6694,00	В 1,2 рази
Операційні витрати	1800,00	6546,00	12149,00	в 6,8 рази
Фінансові результати від операційної діяльності: - прибуток	12012,90	12690,00	17980,00	в 1,5 рази
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.: - прибуток	12012,90	12690,00	17980,00	в 1,5 рази
Фінансові результати від звичайної діяльності, тис. грн.: - прибуток	12012,90	12690,00	17980,00	в 1,5 рази
Чистий прибуток, тис. грн.	12012,90	12690,00	17980,00	в 1,5 рази
Рівень рентабельності, %	31,10	20,59	9,94	х
Рентабельність продукції (продажів), %	25,71	15,69	8,80	х
Норма прибутку, %	7,23	6,47	8,82	х

Показники наведені в таблиці 2.4 свідчать, що досліджуване підприємство протягом останніх трьох років було прибутковим. Виробництво та продаж продукції є вкрай важливим для досліджуваного підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до постійного зростання, що пояснюється покращенням урожайності вирощуваних культур і відповідно збільшенням обсягів реалізованої продукції. Така тенденція розвитку є позитивною для ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» адже вона сприяє основній меті діяльності підприємства – максимізації прибутку.

Ефективність управління бізнесом за досліджуваний період є складною: операційний прибуток, він на звітний 2024 рік збільшився в 1,5 рази порівняно з базисним – 2022 роком. При цьому спостерігаємо не пропорційність даного показника до операційних витрат і варто відмітити, що керівники ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» вкладають кошти в розвиток системи управління підприємством та покращення матеріально-технічної бази у роботі працівників різних підрозділів, тому операційні витрати виросли на звітний рік в 6,5 разів порівняно з 2022 роком.

Кінцевий фінансовий результат ведення бізнесу ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» є тотожним до попередніх показників і свідчить прибутковий розвиток загального стану підприємства. Чистий прибуток збільшився у 2024 році порівняно з 2022 роком на 5967,1 тис.грн. для підприємства яке функціонує у складні час воєнних дій це є позитивним явищем.

Проведений аналіз відповідно до відносних показників свідчить, що частка прибутку у загальній виручці від реалізації продукції з кожним досліджуваним роком стає меншою, так у 2024 році вона склала 8,80 %, а в 2022 році була 25,71 %. Ефективність бізнесу відповідно до отримання чистого прибутку з кожної інвестованої у нього гривні показує тенденцію зменшення прибутковості ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П», на це вплинуло зростання вартості операційних витрат підприємства.

**Рис. 2.2 Динаміка економічної ефективності виробництва та реалізації продукції
ТОВ "АНТАРЕС АГРО-П"**

Джерело: сформовано автором

Відношення отриманого прибутку ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» до вкладеного ним капіталу в загальному представленні свідчить про спроможність досліджуваного підприємства активізувати ресурси та ефективно їх використовувати, в 2024 році даний показник був 8,82 %. Тобто можна відмітити, що ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» прагне стабілізувати та покращувати свою діяльність не зважаючи на складні економічні умови в країні та щоденний ризик для життя від агресійних дій Росії.

Проаналізуємо наявність малоцінних і швидкозношуваних предметів на досліджуваному підприємстві в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Наявність малоцінних і швидкозношуваних предметів на
ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»**

Показники	Роки			Відхилення (+,-) 2024р.	
	2022	2023	2024	2022 р.	2023 р.
Запаси, тис.грн	67835,00	89701,00	113910,00	46075,00	24209,00
питома вага, %	57,49	60,63	76,71	19,22	16,08
з них малоцінні і швидкозношувані предмети, тис.грн	12524,30	11025,14	23041,32	10517,02	12016,18
питома вага, %	18,46	12,29	20,23	1,76	7,94
Усього оборотних активів, тис. грн	117997	147952	148495	30498,00	543,00
питома вага, %	100,0	100,0	100,0	-	-

За показниками наведеними в таблиці 2.5 бачимо, що на звітний рік частка малоцінних і швидкозношуваних предметів збільшилась у структурі запасів підприємства на 19,22 %, що свідчить або про збільшення потреб у їх використанні або про розкрадання МШП на підприємстві.

Вартість і кількість запасів 2024 року значно зменшилась порівняно із 2022 роком, такий перебіг пояснюється коливаннями в системі виробництва на підприємстві й неналежним контролем за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Проаналізуємо структуру малоцінних і швидкозношуваних предметів за допомогою таблиці 2.6

Таблиця 2.6

Склад та структура малоцінних і швидкозношуваних предметів

ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Показники	Роки			2024р. у %	
	2022	2023	2024	2022 р.	2023 р.
Запаси, тис.грн	67835,00	89701,00	113910,00	126,99	в 1,6 рази
питома вага, %	57,49	60,63	76,71	х	х
з них малоцінні і швидкозношувані предмети, тис.грн	12524,30	11025,14	23041,32	в 2,1 рази	в 1,8 рази
питома вага, %	18,46	12,29	20,23	х	х
Усього оборотних активів, тис. грн	117997	147952	148495	100,37	125,85
питома вага, %	100,0	100,0	100,0	х	х

За показниками таблиці 2.6 можна зробити висновок, що досліджуване аграрне підприємство має в своїй структурі значну частку малоцінних та швидкозношуваних предметів на звітний рік вона склала 20,23 % відносно до загальної вартості запасів ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П».

Частка малоцінних та швидкозношуваних предметів до загальної вартості запасів найменшою була в 2023 році, пояснюється тим що підприємство в даному році придбало основні засоби й намагалось економити гроші в усіх інших можливих етапах свого функціонування.

Жодне підприємство не може вести свою діяльність без малоцінних та швидкозношуваних предметів, тому раціональне їх використання є запорукою підвищення економічної ефективності функціонування підприємства. Директор досліджуваного підприємства особливо не поглиблюється у дані процеси, але через відсутність контролю дана ділянка активів підприємства перебуває в досить мінливому стані.

2.2 Практичні аспекти обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві потребує виваженого підходу і починається з розробки облікової політики. Саме від гарної облікової політики залежить ефективність ведення бухгалтерського обліку в цілому. Наукові підходи в даному процесі не завжди треба використовувати у типовому варіанті. В більшості випадків використовується індивідуальний підхід. Основним документом, що регулює облікову політику на є наказ про облікову політику. Саме в цьому наказі мають бути прописані всі нюанси відображення та ведення в системі бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Практичні аспекти були розглянуті нами на базі підприємства ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П». Дане підприємство веде свою діяльність у Арцизькому районі віддаленість від обласного викликало певні труднощі для працівників бухгалтерії при реалізації ведення обліку, але даний процес було упорядковано шляхом покращення інформаційних технологій на підприємстві, що дозволило ефективно використовувати усі можливості ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності.

Досліджуване підприємство є платником єдиного податку четвертої групи, занесене в реєстр реєстрації 27.04.2004 році.

ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» на аграрному ринку виступає як юридична особа, розмір статутного капіталу відображений у фінансовій звітності та статуті підприємства складає 2033000,00 грн. Основні напрямлення діяльності можливі для реалізації на досліджуваному підприємстві відповідно до діючих КВЕД:

- 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- 01.12 Вирощування рису;

- 01.13 Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів;
- 01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур;
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

Досліджуване товариство очолює директор який несе відповідальність за організацію обліку на підприємстві разом з головним бухгалтером підприємства Т.І. Тодоровою. Бухгалтерія сформована з двох осіб головного бухгалтера та бухгалтера - касира. Головний бухгалтер має право першого підпису на підприємстві за відсутності його керівника.

Практичне дослідження на ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» організації обліку показало недостатньо ефективно організовану систему обліку, відсутність основного регулюючого документу з бухгалтерського обліку на підприємстві Наказу про облікову політику. Відсутність даного документу унеможливорює якісну організацію процесу ведення бухгалтерського обліку через можливість постійних змін в цьому процесі які є неконтрольованими як бухгалтерами, так і керівниками чи працівниками інших підрозділів.

Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів на досліджуваному підприємстві реалізується у журнально - ордерній формі обліку. Процес організації малоцінних та швидкозношуваних предметів має включати правильне і вчасне формування первинної документації, оформлення при переміщенні предметів, а також введенні їх в експлуатацію чи списанні.

Бухгалтери та підрозділи ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» для здійснення господарських операцій з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів використовують наступні первинні документи:

- Накладна або чек на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв);
- Картка обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів;

- Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв)
- Акт вибуття малоцінних і швидкозношуваних предметів
- Акт на списання інструментів (пристроїв) та обмін їх на придатні;
- Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв;
- Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв;
- Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Всі вище вказані первинні документи проілюстровано у додатку Б.

ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» облік малоцінних та швидкозношуваних предметів здійснюється на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети».

Ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів є процесом деталізованим і на підприємстві даний облік відображають у електронних таблицях формуючи реєстрову базу надходження та руху предметів. Бухгалтер підприємства кожного тижня оновлює дану базу, а за потреби і частіше якщо виникає необхідність передачі, введення в експлуатацію, списання малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Облік та узагальнення інформації про наявність і рух МШП по дебету рахунка 22 відображається отримані, придбані або виготовлені МШП за первісною вартістю, по кредиту — відпуск МШП в експлуатацію за обліковою вартістю зі списанням на рахунки обліку витрат, а також списання недостач і втрат від псування таких предметів.

По дебету рахунку 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” кореспондує з рахунками:

- 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” — оприбуткування МШП, що надійшли від постачальника;
- 372 “Розрахунки з підзвітними особами” — оприбуткування МШП, придбаних підзвітною особою за грошові кошти;
- 28 “Товари” — оприбуткування МШП придбаного для реалізації;
- 30 “Готівка” — придбання МШП за готівку;

- 46 “Неоплачений капітал” – оприбуткування МШП, внесених до статутного капіталу тощо [9, с. 238]

Надамо узагальнюючу характеристику рахунку 22 у ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Характеристика рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»

Назва та код рахунку	Призначення	Дебет рахунку	Кредит рахунку	Обліковий регістр	Місце в звітності
22 «МАЛОЦІННІ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНІ ПРЕДМЕТИ»	Облік та узагальнення інформації про наявність і рух МШП, що належать підприємству та знаходяться у складі запасів	Придбання (отримання) або виготовлення малоцінних та швидкозношуваних предметів за первісною вартістю	Відпуск МШП в експлуатацію за обліковою вартістю зі списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів	Журнал-ордер № 10	Баланс (ф. № 1) р. 100

Джерело: сформовано автором

Аналізуючи процес ведення обліку МШП в досліджуваному підприємстві варто відмітити, що це постійний рух актив, що потребує контролю і дублювання записів в різних видах первинної документації аграрного підприємства.

Ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів завжди потребує систематичного його відображення в обліку, якщо пропустити хоча б один з елементів руху буде втрачено загальне значення і виникнуть помилки в системі обліку, що призведе коли не будь до втрат та нарахування штрафів матеріально відповідальним особам та безпосередньо керівному складу підприємства. Головний бухгалтер підприємства має контролювати ці процеси і корегувати їх за потреби. На досліджуваному підприємстві дану ділянку обліку веде помічник бухгалтера.

Розглянемо на рис. 2.3 основні складові первісної вартості малоцінних та швидкозношуваних предметів у досліджуваному підприємстві.

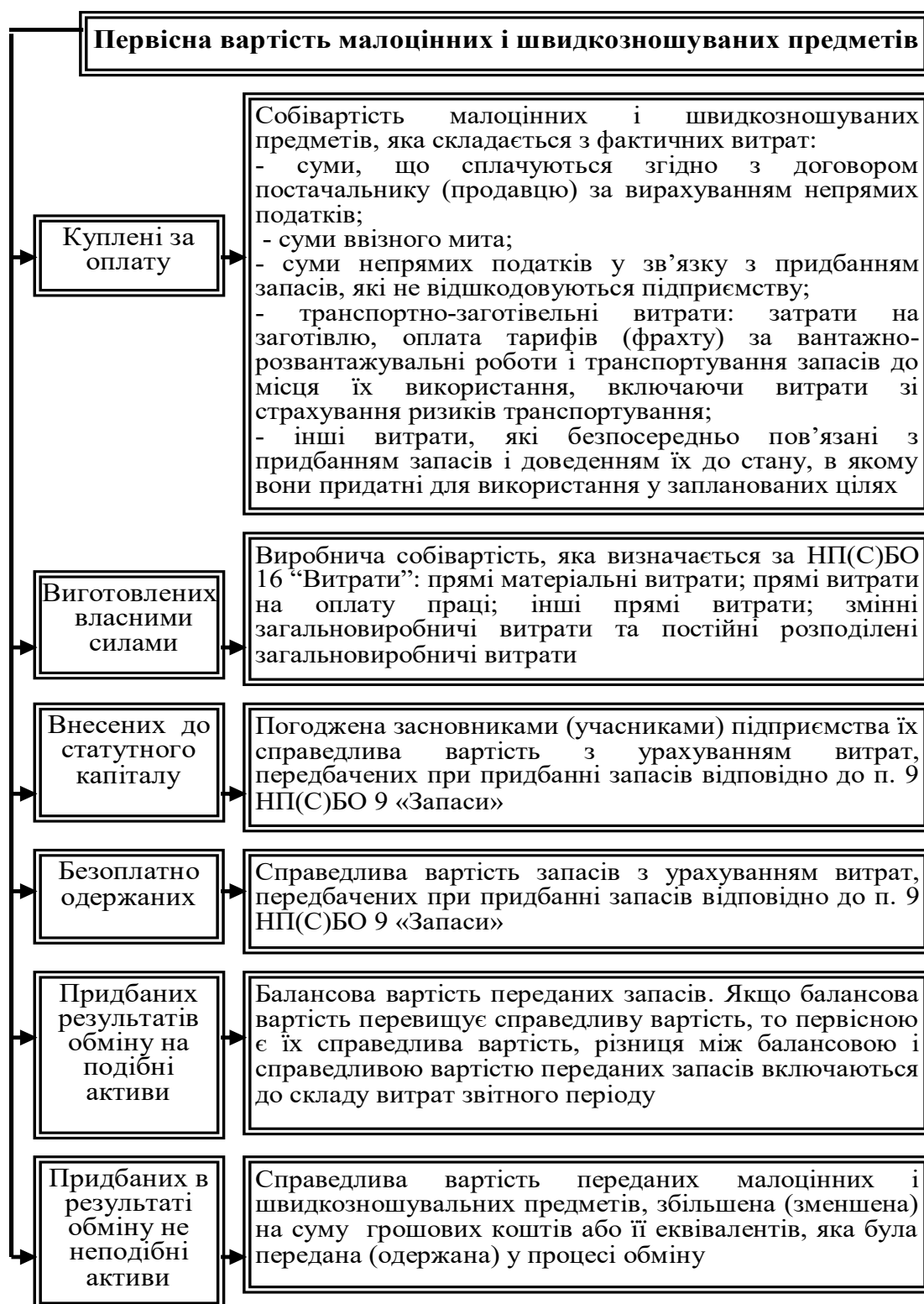

Рис. 2.3 Первісна вартість оборотних малоцінних і швидкозношуваних предметів ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П»

Джерело: сформовано автором

Розглянемо відображення по кредиту рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» в кореспонденції з дебетом:

- проведення суми уцінки МШП рахунків 423 «Дооцінка активів»;

- списання вартості МШП на підготовку та освоєння виробництва 39 «Витрати майбутніх періодів»;
- передача предметів у підрозділи 23 «Виробництво»;
- списано МШП на інші потреби 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут».

Діяльність бухгалтера, котрий веде облік малоцінних та швидкозношуваних предметів у ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» сконцентрована тільки на оприбуткуванні їх, переміщенні та списанні. Більшість інших операцій пов'язаних із ними є на дуже частими. Але через значні обсяги спостерігається накопичення документації для відображення в обліковій системі інформації з МШП, що часто викликає несвоєчасність та помилковість у даних бухгалтерського обліку.

Ведення обліку МШП при видачі співробітникам відбувається за допомогою форми № МШ-2 у якій відповідальна особа відмічає прізвище та посаду співробітника якому здійснює видачу, дату видачі, найменування, кількість та вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, записи про повернення чи закінчення строку експлуатації цих МШП. В цілому такий процес не є складним, але через часту дріб'язковість малоцінних та швидкозношуваних предметів він є довгим, монотонним та кропітким.

Будь який процес відображення в обліку починається з постановки предметів на облік, а щоб зрозуміти до якої категорії активів належать ті чи інші предмети бухгалтер ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» використовує нормативно-правову бази нашої країни. Що не досить правильно, адже на підприємстві мають бути внутрішні документи нормативного характеру які будуть надавати змогу правильно орієнтуватись при вирішенні таких питань. А враховуючи часто дріб'язковість деяких предметів та велику їх кількість при використанні на досліджуваному підприємстві (наприклад канцелярське приладдя різне) на нашу думку, необхідно як можна швидше розробити такі документи.

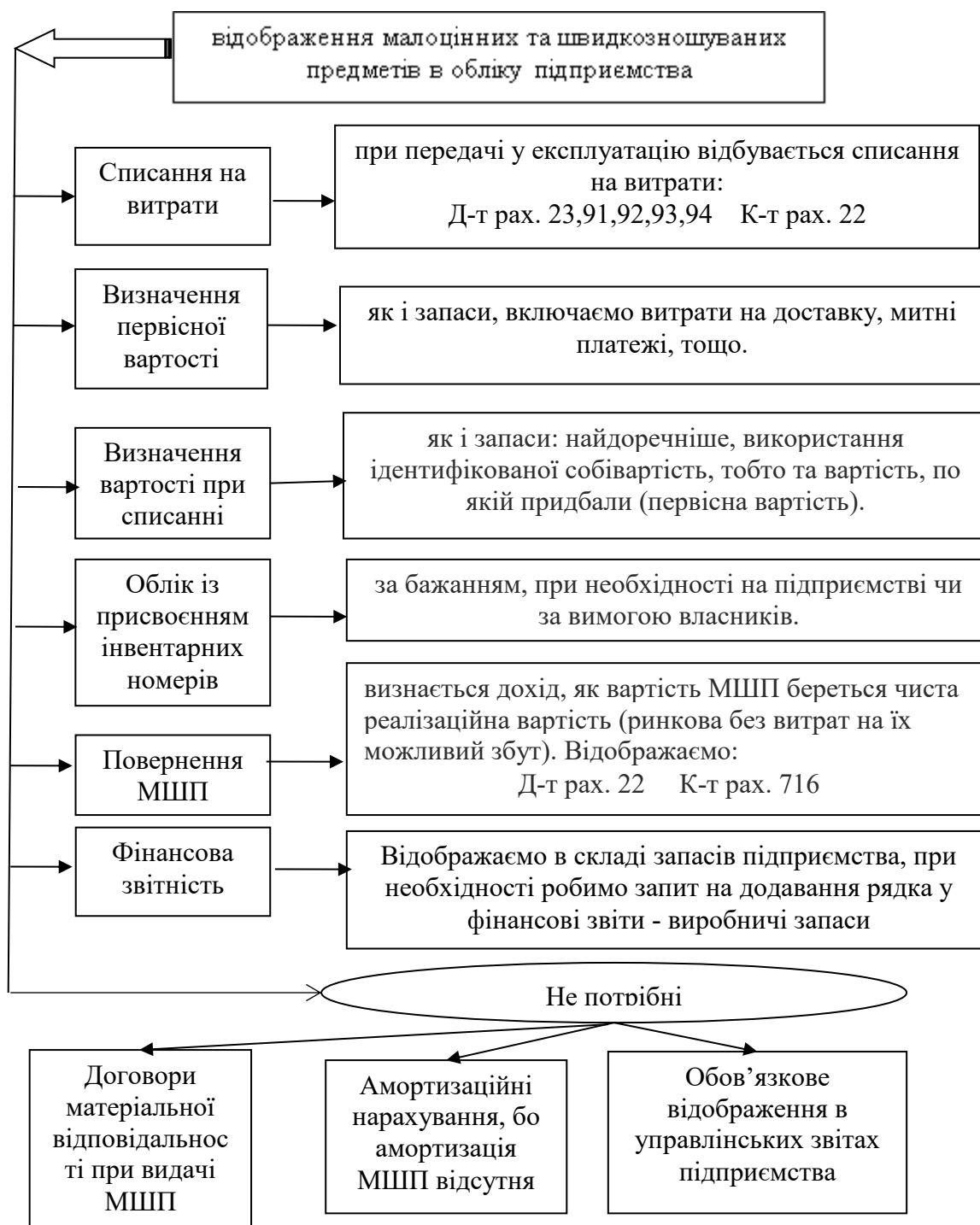

Рис. 2.4 Деякі аспекти ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Джерело: сформовано автором

З рисунку 2.4 бачимо, що кожна господарська операція з МШП потребує вірного визначення та відображення в обліку й інших документах підприємства.

Розглянемо більш деталізовано процес бухгалтерського обліку через господарські операції по надходженню малоцінних та швидкозношуваних предметів на ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» за допомогою таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків із обліку надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П»

№ п/п	Господарська операція	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Внесена передплата постачальнику за садовий інвентар	371	311	25500,00
2.	Відображено суму податкового кредиту ПДВ	641	644	4250,00
3.	Оприбутковано садовий інвентар отриманий від постачальника	22	631	25500,00
4.	Відображено суму податкового кредиту ПДВ	644	631	4250,00
5.	Віднесено вартість транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості садового інвентарю	22	231	600,00
6.	Здійснено залік заборгованості (передоплати) з постачальником	631	371	25500,0

Показники таблиці 2.8 свідчать, що більшість господарських операцій з придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів відбувається за попередньою передплатою. Така позиція є на сьогодні досить розповсюдженою через нестабільність економічної системи в країні та збої у функціонуванні банківської системи, війсьні дії, епідемії, усе часто є причиною несвоєчасної оплати товарів. Тому ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» використовує розрахунки із передплатою також.

На сьогодні, із постійними продавцями керівництво ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» вже має й довірливі відносини і ті йдуть на поступки та надають можливість післяплати за придбані товари. Тобто малоцінні та швидкозношувані предмети оплачують вже після їх

надходження на склад.

В таких ситуаціях використовують інші проводки для відображення цих операцій в бухгалтерському обліку ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П», розглянемо їх в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Кореспонденція рахунків обліку надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів при оплаті після надходження

№ п/п	Господарська операція	Кореспонденція		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Надходження канцелярського приладдя отриманого від постачальника ТОВ «Спектр»	22	631	2400,0
2.	Відображено суму податкового кредиту ПДВ	644	631	400,0
3.	Проведено розрахунок за сумою податкового кредиту ПДВ	641	644	400,0
4.	Віднесено вартість транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості канцелярського приладдя	22	231	500,0
5.	Переведено оплату за товар ТОВ «Спектр»	631	311	2400,0

Джерело: сформовано автором

На досліджуваному підприємстві існують також у великій кількості операції зі списання малоцінних та швидкозношуваних предметів, їх відображення проілюстровано у Додатку В даної кваліфікаційної роботи.

В цілому варто відмітити, що процес ведення бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів відбувається на ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» постійно, а сам облік налаштований не належним чином.

До недоліків варто віднести:

- відсутність Наказу про облікову політику підприємства;
- накопичення інформації по відображенню в облік і це викликає затори при видачі того чи іншого предмету у підрозділ, бо по системі він ніби є а по факту вже відсутній;

- відсутність автоматизованої програми обліку, що дозволила б полегшити роботу бухгалтера та покращити процес обліку;
- відсутність контролю за обліковими операціями з малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Велику роль в покращенні процесу ведення бухгалтерського обліку відіграє головний бухгалтер, тому важливим фактором для оптимізації обліку є наявність у нього бажання робити зміни та дотримуватись інноваційних введень в діяльності досліджуваного підприємства.

2.3 Сучасний стан аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві

Наявність проведення аудиту для аграрного підприємства є досить значною в плані навіть не економії коштів в майбутньому, а у своєчасному виявленні недоліків в процесі обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. На досліджуваному підприємстві аудит малоцінних та швидкозношуваних предметів не проводився жодного разу, але щорічно там проводиться інвентаризація. Але вона не деталізує інформацію так як аудит і часто не є такою доречною для прийняття ефективних управлінських рішень.

Для проведення практичного дослідження враховуючі усі обставини життєдіяльності підприємства ми проведемо проектний зовнішній аудит фінансової звітності підприємства до складу якої також входить досліджувана нами ділянка обліку - малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Як ми висвітлювали в попередніх розділах існує зовнішній та внутрішній аудит. Ми обрали зовнішній і для його реалізації ми будемо використовувати умовну аудиторську фірму «Алібі». Початок співпраці ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П» з А/ф «Алібі» починається з укладання типового

договору про співпрацю, в якому відображено усі аспекти юридичного формату, строки, права та обов'язки сторін, тощо.

Наступним кроком визначаємо мету проведення аудиту на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» і в нашому випадку – це надання підтверджувальної інформації про правильність ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності із деталізацією на ділянку обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів.

Потім для реалізації поставленої мети формуємо завдання аудиту:

- дослідження наявності та вірності оформлення первинної документації котрі є підґрунтям для ведення обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- провести перевірку ведення синтетичного та аналітичного обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів, правильність використання рахунків бухгалтерського обліку в даній його ділянці;
- визначити наявність і ефективність контролю за веденням бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- Оцінка кореляції в відображенні інформації різних видів звітностей підприємства.

Для отримання інформації з досліджуваного підприємства аудитор має надіслати запит з зазначенням необхідної документації. В нашому випадку інформаційною базою є:

- первинні документи підприємства в яких відображені факти придбання, руху та вибуття малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- реєстри аналітичного та синтетичного обліку із зазначеним переліком господарських операцій та фактичною наявністю наданих документів при оформленні малоцінних і швидкозношуваних предметів;
- фінансова, статистична, управлінська звітність підприємства для деталізації та узагальнення відображення інформації про облік малоцінних і швидкозношуваних предметів у ній.

Проведення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів можна поділити на три основних етапи: підготовчий, основний та заключний. Більш деталізовано кожен з них проілюстровано в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Етапи аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів

Етапи	Характеристика	Реалізація планова
Підготовчий	Процедура ознайомлення з керівництвом підприємства, оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, суттєвості, планування аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів	Обмін листами, укладання договору, ознайомлення з діяльністю підприємства: опитування, тестування
Основний	Встановити правильність ведення обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів та формування фінансової звітності	Оцінка правильності дотримання умов оформлення документів до законодавства нашої країни
		Перевірка надходження, руху і наявності МШП в коморі підприємства
		Перегляд вірного відображення малоцінних і швидкозношуваних предметів по кореспонденції за рахунками
Заклучний	Підготовка аудиторського висновку та складання аудиторського звіту	Перевірка відображення МШП в звітах підприємства за досліджуваний період
		Проведення систематизації та обробки наданої інформації, формування висновку

Джерело: власна розробка автора

Проведення усіх цих етапів має бути послідовним і повною мірою відображати виконання кожного завдання проваджуваного проектного аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів, саме це є основою для ефективного аудиту. Аудитор має чітко прописувати усі свої думки, зауваження, незрозумілі аспекти певних явищ для майбутнього дослідження їх та викривлення можливих ризиків. Забезпечення аудитора робочими документами є його самостійним питанням, бо як ми вже зазначали не існує

типової аудиторської документації. Тому для проведення нашого аудиту необхідною є розробка робочих документів аудитора. Перелік робочої документації аудитора наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Можливі робочі документи аудитора для проведення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

№ з/п	Назва документа або розділу, за яким оформлюються документи	Джерело інформації
1	Особливі питання, на які підприємство просило звернути увагу	Підприємство
2	Аналіз активів і довідок попередніх перевірок та попереднього аудиту з питань перевірки достовірності, повноти й законності обліку МШП	Аудитор (на підставі актів (довідок) перевірки)
3	Таблиця проблемних питань	Аудитор
4	Програма аудиту МШП	Аудитор
5	Тести встановлення рівня внутрішнього контролю та системи бухгалтерського обліку МШП	Аудитор
6	Витяг із наказу про облікову політику в частині обліку виробничих запасів	Підприємство
7	Схема розміщення складських приміщень	Аудитор, підприємство
8	Перелік осіб, які мають право підпису документів на відпуск МШП	Підприємство
9	Перелік матеріально відповідальних осіб	Підприємство
№ з/п	Назва документа або розділу, за яким оформлюються документи	Джерело інформації
10	Акти зустрічних перевірок розрахунків	Аудитор, підприємство, треті особи
11	Довідка про результати перевірки правильності оцінки МШП при їх надходженні та списанні	Аудитор
12	Аналіз договорів на поставку МШП та їх виконання	Аудитор
13	Результати зіставлення даних документів з оплати постачальникам і документів на оприбуткування матеріальних цінностей	Аудитор
14	Довідка про результати перевірки списання МШП: відповідність норм, проставлених у документах на списання, нормативним даним; відповідність кількості фактично списаних МШП витрачання їх за нормами	Аудитор
15	Інші записи аудитора щодо проведених аудиторських процедур та встановлення відхилень	Аудитор
16	Довідка про результати перевірки правильності обліку ПДВ щодо операцій з малоцінними та швидкозношуваними предметами	Аудитор
17	Інші (залежно від специфіки підприємства і самої перевірки)	Аудитор

Джерело: сформовано автором

З таблиці 2.11 бачимо, що сучасна система аудиту є досить вільною у проектуванні та використанні внутрішніх документів аудитора. Їх кількість може варіюватись. Запропонований нами перелік є досить ґрунтовним, розкриває усі елементи бухгалтерського обліку та контролю малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві, тому його використання на нашу думку буде досить ефективним.

Негативним є те, що на досліджуваному підприємстві відсутній внутрішній аудит МШП і навіть контроль, єдиним елементом останнього є інвентаризація. Проведення інвентаризації є обов'язковим для аграрних підприємств один раз на рік. Це прописано в законодавчій базі нашої країни. При проведенні інвентаризації створюється комісія з працівників підприємства, яка визначає фактичну наявність майна та його стан і звіряє даними в бухгалтерському обліку підприємства виявляючи недоліки, нестачі або надлишки. Весь процес інвентаризації поділяється на такі етапи: підготовка, перевірка (підрахунок, порівняння), оформлення результатів. Але проблемою є те, що така перевірка не дає повної картини про стан малоцінних і швидкозношуваних предметів, бо більшість з них видана в підрозділи і експлуатується. А комісія перевіряє лише факт на складі малоцінних і швидкозношуваних предметів.

При проведенні зовнішнього аудиту підприємство має сформувати усі документи надані в запиті аудитором і надати їх у встановлені строки. Це дозволить дотримуватись плану та програми аудиту і виконати дану перевірку вчасно. Співпраця управлінського складу підприємства та аудитора має бути на постійній основі поки триває перевірка, коли головний бухгалтер не співпрацює з аудитором це показує його не зацікавленість в загальній ефективності функціонування підприємства, а свідчить про власну вигоду. Одним із інструментів перевірки системи контролю в аудиторській діяльності є проведення тестування серед працівників. Воно відбувається одночасно з декількома працівниками для систематизації інформації та отримання різних даних і поглядів. Тести аудитор розробляє самостійно в

залежності від мети тестування. Розглянемо проектний варіант тесту зовнішнього аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів для ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Зразок тесту зовнішнього контролю малоцінних і швидкозношуваних предметів

№	Зміст питання	Варіант відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи є на підприємстві відділ контролю чи відповідальна за це особа?		Ні		
2	Чи проводилась інвентаризація малоцінних і швидкозношуваних предметів відповідною особою?		Ні		
3	Чи контролюється наявність необхідних документів, що підтверджують облік малоцінних і швидкозношуваних предметів (акти, накладні, звіти, тощо)?	Так			
4	Яка встановлена періодичність формування звітів з відображенням малоцінних і швидкозношуваних предметів: щомісячно, щоквартально, раз на рік?				Квартальні, річні
5	Чи проводилась аудиторська перевірка у цьому році?		Ні		
6	Чи були виявлені аудитором порушення?			+	
7	Чи є ефективними процедури контролю?			+	
8	Чи відповідає на Вашу думку, документація вимогам чинного законодавства?	Так			

Джерело: власна розробка автора

Проведення такого тестування надає можливість аудитору виявити переваги та недоліки контролю за малоцінними і швидкозношуваними

предметами, або взагалі зрозуміти чи був такий процес наявним на досліджуваному підприємстві протягом певного періоду часу.

Проведення аудиту вимагає чіткого регламенту строків та процедур тоді тільки можна отримати бажаний керівником чи власником ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» результат. Основний етап проведення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів займає найбільшу кількість часу і робота аудитора під час його проведення є найскладнішою.

На заключному етапі аудитор підводить підсумки, обґрунтовує результати та формує аудиторський висновок, який офіційно надає замовнику як кінцевий результат проведення зовнішнього аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів. Аудиторський висновок – це офіційний документ який підтверджує відповідність ведення бухгалтерського обліку (можливо певної його ділянки) та формування фінансової звітності національним і міжнародним вимогам стандартизації обліку та звітності. На сьогодні в Україні переведено формування даних висновків до європейського зразка та існує їх чотири основних варіанти:

- безумовно позитивний, процеси ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності мають повну відповідність національним та міжнародним стандартам;
- умовно-позитивний, процеси ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в цілому достовірні, але мають певні недоліки з відповідності національним та міжнародним стандартам;
- негативний, процеси ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності мають суттєві невідповідності національним та міжнародним стандартам і порушення законодавства;
- відмова від висловлювання думки, коли аудитор не зміг за наданою інформаційною базою отримати достатнього доказів або через певні об'єктивні обставини не може дати гарантії у відповідності ведення бухгалтерського обліку та формуванні фінансової звітності до вимог чинного законодавства.

Отже, як показує практичне дослідження на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» облік малоцінних і швидкозношуваних предметів потребує коригувань у системі його контролю та присутні недоліки з накопиченням первинної документації, яка має бути відображена вчасно. Через це виникають постійні непорозуміння з видачею малоцінних і швидкозношуваних предметів на підрозділи, бо на балансі вони є а в коморі по документам вже видані та експлуатуються працівниками.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Шляхи удосконалення обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві

Проведене нами дослідження дало можливість зрозуміти проблематику у практичному веденні бухгалтерського обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів і на сьогодні цих питань досить багато в ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П».

Облік малоцінних і швидкозношуваних предметів на досліджуваному аграрному підприємстві ведеться досить складно, основними прогалинами є те що бухгалтер не вносить вчасно інформацію про рух МШП в аналітичний та синтетичні реєстри. Така затримка викликає постійні не зрозумілі ситуації з видачею малоцінних і швидкозношуваних предметів з комори підприємства. При цьому персонал підприємства вже розуміє, що оновлення даних буде тільки раз на півтори місяці як найшвидше, тому спочатку звертаються до комірника перевіряють наявність, потім йдуть оформлюють документи заносять їх в бухгалтерію, а виявляється що даний предмет вже по документах які є в бухгалтерії передано в інший підрозділ і той підрозділ ще не отримав їх просто. Або інша ситуація коли як результат задвоєння одного об'єкту малоцінних і швидкозношуваних предметів, в бухгалтерії не встигли внести в базу інформацію по руху МШП при цьому прийняли нові документи на рух того самого предмету і помилку виявляють вже під час внесення в базу та оформлення господарських операцій належним чином. В першому та другому випадку підприємство несе втрати, через невірну організацію роботи бухгалтерської служби підприємства. Необхідно зрозуміти якщо один

бухгалтер не встигає то можливо є сенс або переглянути його обов'язки, або оговорити з директором додаткову посаду для покращення ситуації.

Крім того, на нашу думку важливо розробити наказ про облікову політику підприємства, це дозволить покращити розуміння процесу ведення обліку ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П». Займатись цим питанням на підприємстві має головний бухгалтер, але ми розробили проект даного документу, його проілюстровано в повному обсязі в додатку Д кваліфікаційної роботи.

Наразі підприємство яке ми досліджували в практичному аспекті використовує журнально-ордерну форму обліку, що є не сучасним і потребує значно більших затрат часу ніж при більш сучасній автоматизованій. Ми пропонуємо впровадити на підприємстві бухгалтерську програму «МастерПро».

«МастерПро» - це зареєстрована назва інтегрованої програмної системи «Автоматизації Бухгалтерського обліку» малих, середніх і великих підприємств. Аббревіатура назви комплексу побудована з ряду букв, що входять в приведену вище фразу, позначену в апострофи. Таким чином зроблена спроба відобразити дійсне призначення програми [20].

«МастерПро» може бути з успіхом використана для автоматизації бухгалтерського обліку промислового підприємства. Програмний комплекс представляє однаковий інтерес як для торгових (комерційних) структур, так і для виробничих підприємств. Гнучка система програми дозволяє налаштовувати «МастерПро» на потреби конкретного користувача. При цьому бухгалтер кожного підприємства, виходячи зі своїх власних потреб, має можливість сформувати план рахунків; інформаційні довідники, що містять назви підприємств-партнерів і їх банківські реквізити; список матеріально відповідальних осіб і так далі Залежно від специфіки діяльності підприємства «МастерПро» дозволяє вести облік наступних елементів бухгалтерського виробництва:

- облік матеріалів (склад);

- облік малоцінних і швидкозношуваних предметів на складі і в експлуатації;
- основні засоби;
- облік касових операцій - формування прибуткових і витратних касових ордерів, ведення касової книги;
- облік банківських операцій - платіжних доручень, вимог і реєстрів;
- облік рахунків;
- журнал господарських операцій;
- ведення Головної книги;
- формування шахової і оборотної відомостей;
- формування різних відомостей аналітичного обліку і так далі [42, с. 309].

По мірі введення журналу господарських операцій, в якому містяться всі проводки, що відображають рух малоцінних і швидкозношуваних предметів, користувач може отримати за будь-який проміжок часу наступні звітні форми по синтетичному обліку:

- зведену оборотну відомість по рахунку 22;
- синтетичний розпис по рахунку;
- шахову відомість;
- баланс [21, с. 771].

Аналітичний облік займає дуже важливе місце в бухгалтерії досить великого числа підприємств. У загальному випадку повна конфігурація «МастерПро» в змозі формувати за будь-який проміжок часу облікові відомості щодо:

- матеріалів (рахунок 20);
- малоцінних та швидкозношуваних предметів (рахунок 22);
- основних засобів (рахунок 10, 11);
- зносу основних засобів (рахунок 13);
- реалізації продукції (рахунок 70, 90);
- постачальників і підрядчиках (рахунок 63);

- авансів виданих (рахунок 371);
- покупців і замовників (рахунок 36);
- інших розрахунків (рахунок 37, 68) [28, с. 223].

Інформація журналу господарських операцій з обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів, що формується шляхом внесення до нього інформації з первинних документів, є основою для забезпечення достовірних даних по кожному рахунку бухгалтерського обліку на підприємстві в будь-який час і в потрібній формі. Для одержання оперативних даних про стан та кількість МШП на підприємстві, просто необхідно щодня вносити інформацію про надходження цих цінностей на склад та їх вибуття [31, с. 198].

Тобто, впровадження в практику обліку досліджуваного аграрного підприємства нових програмних систем, вивчення особливостей обліку із застосуванням комп'ютерної технології відбувається повільно. В зв'язку з цим потребує визнання цілісної концепції автоматизації і комп'ютеризації обліку і контролю, розробки програмного забезпечення з використанням ЕОМ та впровадження автоматизованого робочого місця (АРМ) завідуючих складами та бухгалтера по матеріалах в систему обліку матеріальних запасів, невід'ємною складовою частиною яких є малоцінні і швидкозношувані предмети.

Також популярним наразі є штрих кодування через QR код. Такі коди можна замовити в спеціальних поліграфічних фірмах або створити самостійно і поклеїти їх на малоцінні та швидкозношувані предмети при оприбуткуванні на підприємстві. Це надасть можливість миттєво ідентифікувати відповідальну особу та інформацію по даному МШП. Крім того, така інновація значно спростить проведення щорічної планової інвентаризації, контроль за малоцінними та швидкозношуваними предметами.

Розглянемо більш детально всі запропоновані нами напрямки за допомогою рис. 3.1.

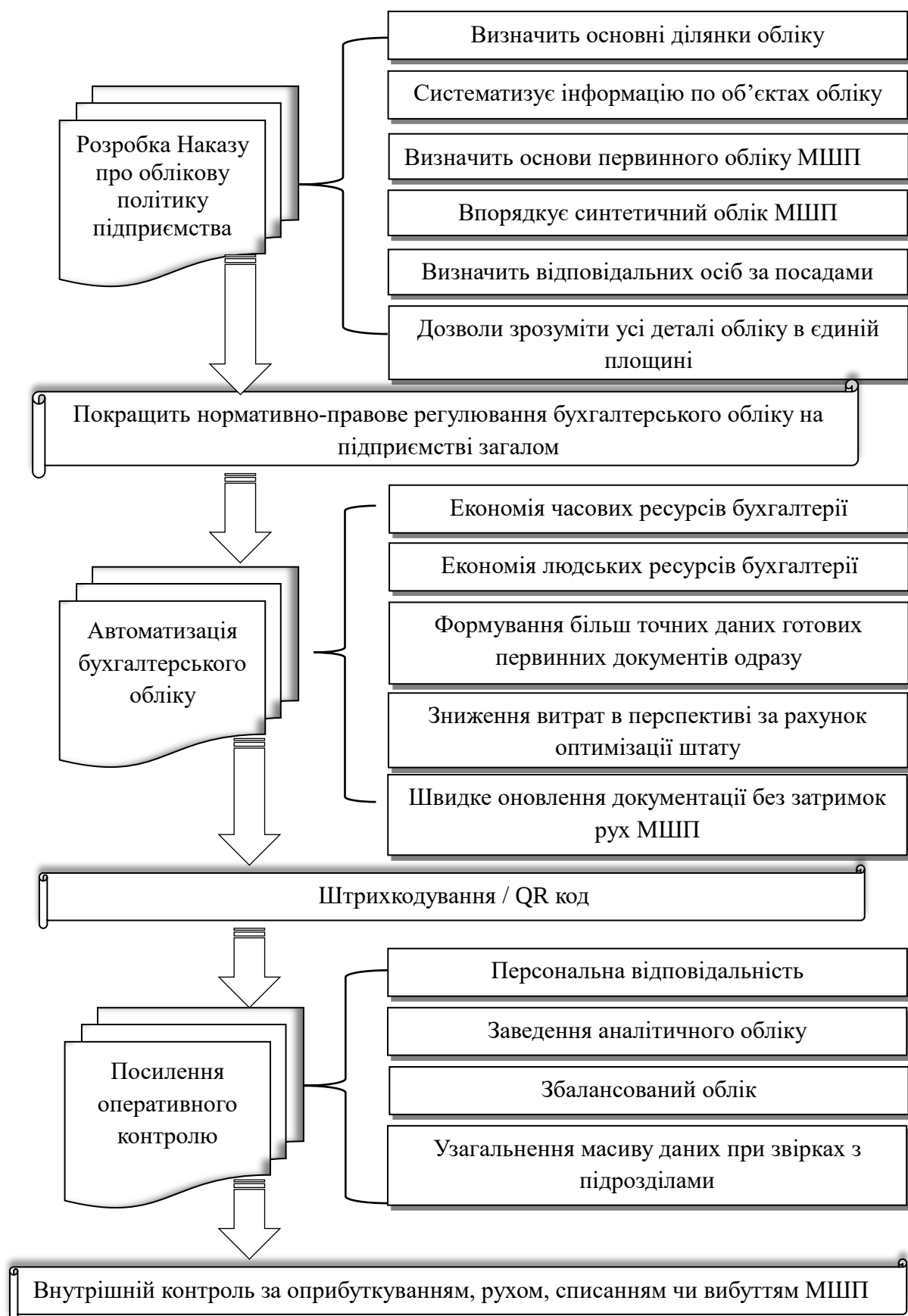

Рис. 3.1 Напрямки покращення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів у ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»

Джерело: власна розробка автора

Посилення оперативного контролю передбачає:

- персональну відповідальність, тобто відповідно до Наказу про облікову політику визначити матеріально-відповідальних осіб по кожному підрозділу та закріпити за ними певні об'єкти малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- заведення аналітичного обліку, присвоєння номенклатурних номерів новим об'єктам малоцінних та швидкозношуваних предметів та перевірка їх у вже існуючих малоцінних та швидкозношуваних предметах на підприємстві;
- збалансований облік, здійснення збалансованого (оперативного) контролю за малоцінними та швидкозношуваними предметами котрі введені в експлуатацію як в бухгалтерії, так і в інших підрозділах підприємства;
- узагальнення масиву даних при звірках з підрозділами, мають бути картки малоцінних та швидкозношуваних предметів та облікові реєстри для звірки.

Важливим елементом при впровадженні запропонованих інновацій є саме контроль за їх реалізацією та контроль в цілому за процесом бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів, що дозволить оптимізувати досліджуване нами питання і покращити економічну ефективність використання малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Запропоновані нами напрямки покращення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів є затратними, але не досить високими в цьому плані враховуючи, що це дозволить упорядкувати, зробити достовірною та відповідною до норм сучасного законодавства нашої країни не лише одну ділянку обліку, а й весь його склад в цілому. Такі покращення нададуть можливість розвиватись ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» з більшою економічною ефективністю та розширювати свою можливості на аграрному ринку не тільки нашої країни, а й продавати свою продукцію за кордон.

Важливим є те, що досліджуване підприємство прагне змін, покращує свою матеріально-технічну базу навіть під час воєнного стану, а це означає про прагнення до розвитку та досягнення нових вершин в аграрному бізнесі.

3.2 Напрямки покращення аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів на підприємстві

Для прийняття правильних рішень по управлінню малоцінними і швидкозношуваними предметами необхідна своєчасна, достатня і достовірна інформація. Її відсутність може призвести до формування даних, що в спотвореному вигляді відображають фінансово-майновий стан підприємства. Саме облікова інформація дозволяє сформулювати загальну концепцію ефективності управління основними засобами на підприємстві. Достовірність такої інформації підтверджується в результаті проведення аудиту [44].

З розвитком ринкових відносин змінюються вимоги, пред'явлені до бухгалтерського обліку і внутрішнього аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів, розширюються поставлені перед ними завдання. Організація обліку повинна бути спрямована на внутрішньогосподарський рівень з метою контролю ефективності і раціональності експлуатації об'єктів. Наслідком цього стане персональна відповідальність керівників підрозділів за використання окремих об'єктів малоцінних і швидкозношуваних предметів. Слід в обліку відображати усі поточні зміни у складі та структурі малоцінних і швидкозношуваних предметів, тому доцільно ввести в облікову систему попередньо аналітично опрацьовані якісні показники їх використання на підприємствах [46].

Одним із засобів досягнення вищевказаного є впровадження внутрішнього аудиту на підприємстві ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П». Очевидним є те, що з виникненням підприємств різних форм власності, появою податкового обліку, урізноманітненням видів діяльності підприємств

і ускладненням їх організаційної структури, саме внутрішній аудит допоможе захистити інтереси як держави щодо розподілу суспільного продукту, так і власника щодо збереження його власності. Доцільність його впровадження на підприємствах пояснюється тим, що його наслідки в кінцевому результаті носитимуть попереджувальний характер щодо встановлення необґрунтованих та незаконних дій, невірних і неефективних управлінських рішень [42, с. 305].

Основні функції внутрішнього аудиту, як правило, складаються з процедур дослідження окремих операцій підприємства, оцінки цих операцій і контролю відповідності відображення їх в бухгалтерському обліку, а також контролю за функціями внутрішньої системи контролю підприємства.

Головна ж мета внутрішнього аудиту – контроль за оптимальним функціонуванням усіх структурних підрозділів установи, за їх адекватною поведінкою в конкретних умовах макросередовища. Отже, внутрішній аудит працює на «внутрішньому полі» підприємства [69, с. 311].

Як правило, функції внутрішнього аудиту складаються з: контролю за функціонуванням та організацією систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю. Контроль за організацією систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю – це виконання частини функцій керівництва підприємства. Служба внутрішнього аудиту, як правило, відповідає перед керівництвом підприємства за постійне спостереження та контроль за функціонуванням цих систем. Фахівці служби внутрішнього аудиту надають рекомендації з удосконалення цих систем; експертизи фінансової та оперативної інформації, огляду коштів, які використовуються для ідентифікації, виміру, класифікації та інформування; підготовки оглядів ефективності діяльності підприємства, включаючи не фінансові засоби керівництва; контролю за дотриманням українського законодавства і виконанням всіма підрозділами підприємства його внутрішньої політики щодо здійснення діяльності [66, с. 64].

Функції внутрішнього аудиту полягають у поліпшенні контролю

всередині підприємства та виконанні захисної ролі, пов'язаної зі зберіганням активів, отриманням точної інформації про наявність майна власника. Виходячи з наведених функцій внутрішнього аудиту, можна визначити його предмет, який полягає у вивченні економічних, організаційних та інформаційних характеристик суб'єктів господарювання з метою недопущення будь-яких відхилень та підвищення ефективності господарювання. Об'єкти внутрішнього аудиту можуть бути різними залежно від особливостей економічного суб'єкта і вимог його керівництва або власника [40].

Ефективна діяльність служби внутрішнього аудиту дасть змогу зовнішньому аудиту змінювати характер і термін виконання та скорочувати обсяги аудиторських процедур, але не може привести його до повного невиконання раніше запланованих процедур перевірки.

Вважаємо, що з метою підвищення достовірності обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів і фінансової звітності на підприємстві – ПП «Верона Центр» необхідно організувати систематичне проведення внутрішнього аудиту, для чого доцільно створити спеціальну службу внутрішнього аудиту, до складу якої входитимуть спеціалісти з обліку, контролю і аналізу, що працюють на даному підприємстві. Об'єктами внутрішнього аудиту малоцінних і швидкозношуваних предметів є стан їх бухгалтерського і податкового обліку, внутрігосподарський контроль, аналіз, а також організація, мотивація і планування забезпеченості та використання об'єктів на підприємстві [31, с. 49].

До основних завдань внутрішнього аудиту доцільно віднести:

- перевірка правильного ведення бухгалтерського обліку;
- визначення достовірності бухгалтерської звітності;
- аналіз господарської діяльності підприємства;
- управлінське консультування;
- перевірка виконання визначених процедур, норм і правил;
- контроль за формуванням повноти і достовірності інформації щодо руху

МШП та визначення результатів діяльності підприємства [42, с. 309].

Дослідження показали, що на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» не розробляють програму внутрішнього контролю МШП та відповідних господарських операцій, оскільки в них таких операцій небагато і витрати на спеціальний контроль не виправдуються.

Вивчення діючої практики, спеціальної зарубіжної літератури, міжнародних нормативів [46], а також практичного досвіду підприємств дозволило виділити наступні основні категорії методів і прийомів для ведення внутрішнього аудиту основних засобів: інспекція, спостереження, опитування і підтвердження, підрахунки і аналітичний огляд. На основі їх дослідження можна скласти та запропонувати програму внутрішнього аудиту МШП на підприємстві, яка наведена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Проект програми внутрішнього аудиту фінансової звітності
ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П»**

№№ пп	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки	Примітки
1	2	3	4	5
I. Баланс				
1.	Перевірка наданого балансу на арифметичну точність	Миндра Т.В.	05.02.2027	
2.	Зведення відповідності залишків у Головній книзі із даними балансу	Миндра Т.В.	05.02.2027	
3.	Перевірка відповідності залишків на початок звітнього року залишкам на кінець минулого року	Миндра Т.В.	05.02.2027	
4.	У разі зміни залишків внаслідок виправлення помилок минулих періодів - ретельна перевірка характеру помилок, їх впливу на звітність, адекватності внесених змін.	Миндра Т.В.	05.02.2027	
5.	Складання пробного балансу на кінець звітнього періоду та порівняння його з наданим на перевірку	Миндра Т.В.	05.02.2027	
6.	Визначення тимчасових та постійних різниць	Миндра Т.В.	05.02.2027	

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5
7.	Складання переліку коригуючих бухгалтерських записів	Миндра Т.В.	05.02.2027	
8.	Складання переліку виправлень залишків за балансовими рахунками	Миндра Т.В.	05.02.2027	
9.	Оцінка різниць, виявлених аудитором	Миндра Т.В.	05.02.2027	
II. Звіт про фінансові результати				
1.	Перевірка наданого звіту на арифметичну точність.	Миндра Т.В.	06.02.2027	
2.	Складання пробного звіту про фінансові результати	Миндра Т.В.	06.02.2027	
3.	Порівняння пробного звіту про фінансові результати з наданим на перевірку та аналіз відхилень.	Миндра Т.В.	06.02.2027	
4.	Перевірка відповідності даних звіту про фінансові результати в частині даних за відповідний період минулого року	Миндра Т.В.	06.02.2027	
5.	У разі зміни показників внаслідок виправлення помилок минулих періодів - ретельна перевірка характеру помилок, їх впливу на звітність, адекватності внесених змін.	Миндра Т.В.	06.02.2027	
6.	Узгодження певних показників звіту про фінансові результати з даними балансу	Миндра Т.В.	06.02.2027	
III. Заключний етап				
1.	Зведення даних про відхилення у наданих формах фінансової звітності	Миндра Т.В.	07.02.2027	
2.	Аналіз відхилень з позиції прийнятого рівня суттєвості	Миндра Т.В.	07.02.2027	
3.	З'ясування змісту протоколів зборів після дати балансу на предмет вивчення подій після дати балансу.	Миндра Т.В.	07.02.2027	
4.	Формування висновку про достовірність наданої звітності.	Миндра Т.В.	07.02.2027	

Джерело: власна розробка автора

Рекомендована нами програма поділяється на чотири етапи перевірки:

- підготовчий;
- фізична перевірка;
- основний етап;
- заключний.

Для кожного етапу мають бути визначені конкретні цілі, завдання аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів і відповідні аудиторські процедури, які дозволять реалізувати мету аудиту.

Для належного проведення перевірки формується перелік аудиторських доказів, які надає підприємство. Цей перелік включає документи від установчих актів та фінансової звітності до робочої документації. Оскільки кожен етап є тривалим і трудомістким, для нього визначають відповідальних осіб з штатних працівників підприємства та чіткі терміни виконання.

Проведені дослідження дають підставу стверджувати, що для реалізації організаційних і методичних підходів до ефективного внутрішнього аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства слід орієнтувати на задоволення інформаційних потреб управління, а не лише на вимоги законодавства. Проведення внутрішнього аудиту всієї фінансової звітності а не лише обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів дозволяє задовольнити потреби управлінського складу підприємства та його власників.

Під час внутрішнього аудиту забезпеченості підприємства малоцінними та швидкозношуваними предметами й оцінці ефективності їх використання слід використовувати методи економічного аналізу. Вони дозволяють оцінити стан таких предметів, виявити фактори, що підвищують ефективність їхнього управління. Взагалі внутрішній аудит не може існувати виокремлено від аналізу економічної діяльності досліджуваного підприємства.

Внутрішній аудитор може захистити себе від помилок і зловживань, визначити ризикові операції, усунути потенційні недоліки та виявити слабкі місця в системі управління ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П».

При цьому діяльність внутрішнього аудитора і методи перевірки подібні до зовнішнього аудиту, але контроль внутрішнього аудитора охоплює не лише фінансову звітність і бухгалтерію. Він включає попередній

контроль на етапі первинних документів, погодження договорів, наказів та кошторисів, виконуючи при цьому профілактичну функцію.

Отже, можна зробити висновок, що запровадження внутрішнього аудиту на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» сприятиме підвищенню ефективності обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів, бухгалтерського обліку в цілому та покращить економічну ефективність підприємства загалом.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Сучасна система бухгалтерського обліку сьогодні переживає складні часи трансформації. Багато підприємств змушені вести свій бізнес навіть не отримуючи прибутків, але надаючи допомогу при цьому державі та її обороноздатності.

Малоцінні та швидкозношувані предмети на сьогодні є складовою запасів підприємства. Проте вони мають свої особливості в системі організації та ведення обліку. Можна зазначити, що облік малоцінних та швидкозношуваних предметів є традиційною базою ведення обліку і має певні особливості у трактуванні, визначенні та постановці на облік підприємства, але без даного процесу жодне підприємство не зможе повноцінно існувати.

Як показало наше дослідження, вартість проведення аудиту залежить від місця розташування аграрного підприємства, його розмірів і відповідно обсягів роботи, види аудиту та аудитора. Регіональність в даному питанні відіграє свою важливу роль, що дозволяє маневрувати за необхідності. Керівники підприємств замовляють послугу проведення зовнішнього аудиту у випадках коли на підприємстві є суттєві проблеми з роботою бухгалтерів і є підозра на хаотичне ведення бухгалтерського обліку, що впливає на результат діяльності підприємства та формує можливість отримання штрафів при перевірці державними органами влади. Складним є також питання проведення аудиту при придбанні бізнесу. Даний попит на сьогодні є досить високим і оправдує себе, адже через воєнні дії в Україні відбувається трансформація та закриття бізнесу, аграрні підприємства мають прилаштовуватись до оновлених умов існування, що для них дуже важко адже основний засіб праці в них це земля. Окупація територій спровокувала переміщення бізнесів та їх перепродажі, оновлення, тощо. Та щоб виявити прогалини в ньому та фактичну наявність активів запрошується незалежний

аудитор, який формує висновок. Даний висновок є однією з складових впливу при прийнятті ефективного управлінського рішення.

Для дослідження практичних аспектів сучасного стану обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів нами було обрано підприємство, що розташоване в південній частині України - товариство з обмеженою відповідальністю «АНТАРЕС АГРО-П». Площа сільськогосподарських угідь залишилась майже незмінною протягом останніх трьох років. Незначна кількість зростання відбулась в складі ріллі на 0,05 га, а площа багаторічних насаджень залишилась незмінною.

Грошова вартість вкладених коштів у виробничий процес на звітний рік в порівнянні з базисним зросла на 22,73 %, що є позитивним явищем як для керівництва ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П», так і для підприємства в цілому. Показники наявності власного капіталу свідчать про його зростання протягом останніх трьох років, що дає можливість досліджуваному підприємству розвивати інвестиційну діяльність за потреби.

Вартість необоротних активів протягом досліджуваного періоду має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем для ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» і дає можливість економії коштів для майбутнього розвитку. Капіталозабезпеченість свідчить, що оснащеність досліджуваного підприємства основними виробничими фондами у розрахунку на одиницю площі має зростання за три останні роки на 1,6 тис. грн. з кожного га площі використання.

На звітний рік зросла чисельність працівників основного штату на одну особу, враховуючи що підприємство не має броне чоловіків і відбувається їх систематична мобілізація – такий приріст є також позитивним явищем. Досліджуване підприємство має середній рівень спеціалізації і його виробничий напрямок, можна визначити, як зерно-технічний напрям спеціалізації. Вирощування зернових та технічних культур в сучасному процесі існування аграрних підприємств є найбільш стабільним та дослідженим. Існує багато практичних порад які дозволяють підприємцям

покращувати процеси вирощування сільськогосподарських культур, реалізації та і в цілому оптимізаційні процеси в галузі рослинництва є досить якісними. Підприємство протягом останніх трьох років було прибутковим. Виробництво та продаж продукції є вкрай важливим для досліджуваного підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції має тенденцію до постійного зростання, що пояснюється покращенням урожайності вирощуваних культур і відповідно збільшенням обсягів реалізованої продукції. Така тенденція розвитку є позитивною для ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» адже вона сприяє основній меті діяльності підприємства – максимізації прибутку.

Ефективність управління бізнесом за досліджуваний період є складною: операційний прибуток, він на звітний 2024 рік збільшився в 1,5 рази порівняно з базисним – 2022 роком. При цьому спостерігаємо не пропорційність даного показника до операційних витрат і варто відмітити, що керівники ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» вкладають кошти в розвиток системи управління підприємством та покращення матеріально-технічної бази у роботі працівників різних підрозділів, тому операційні витрати виросли на звітний рік в 6,5 разів порівняно з 2022 роком.

Кінцевий фінансовий результат ведення бізнесу ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» є тотожним до попередніх показників і свідчить прибутковий розвиток загального стану підприємства. Чистий прибуток збільшився у 2024 році порівняно з 2022 роком на 5967,1 тис.грн. для підприємства яке функціонує у складні час воєнних дій це є позитивним явищем.

Проведений аналіз відповідно до відносних показників свідчить, що частка прибутку у загальній виручці від реалізації продукції з кожним досліджуваним роком стає меншою, так у 2024 році вона склала 8,80 %, а в 2022 році була 25,71 %. Ефективність бізнесу відповідно до отримання чистого прибутку з кожної інвестованої у нього гривні показує тенденцію зменшення прибутковості ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П», на це вплинуло зростання вартості операційних витрат підприємства.

Відношення отриманого прибутку ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» до вкладеного ним капіталу в загальному представленні свідчить про спроможність досліджуваного підприємства активізувати ресурси та ефективно їх використовувати, в 2024 році даний показник був 8,82 %. Тобто можна відмітити, що ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» прагне стабілізувати та покращувати свою діяльність не зважаючи на складні економічні умови в країні та щоденний ризик для життя від агресійних дій Росії.

На звітний рік частка малоцінних і швидкозношуваних предметів збільшилась у структурі запасів підприємства на 19,22 %, що свідчить або про збільшення потреб у їх використанні або про розкрадання МШП на підприємстві.

Вартість і кількість запасів 2024 року значно зменшилась порівняно із 2022 роком, такий перебіг пояснюється коливаннями в системі виробництва на підприємстві й неналежним контролем за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів. Досліджуване аграрне підприємство має в своїй структурі значну частку малоцінних та швидкозношуваних предметів на звітний рік вона склала 20,23 % відносно до загальної вартості запасів ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П».

Частка малоцінних та швидкозношуваних предметів до загальної вартості запасів найменшою була в 2023 році, пояснюється тим що підприємство в даному році придбало основні засоби й намагалось економити гроші в усіх інших можливих етапах свого функціонування.

Досліджуване товариство очолює директор який несе відповідальність за організацію обліку на підприємстві разом з головним бухгалтером підприємства Т.І. Тодоровою. Бухгалтерія сформована з двох осіб головного бухгалтера та бухгалтера - касира. Головний бухгалтер має право першого підпису на підприємстві за відсутності його керівника. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів на досліджуваному підприємстві реалізується у журнально - ордерній формі обліку.

Аналітичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів

формується деталізовано за видами, групами, місцями зберігання їх при цьому предметам надається номенклатурний номер для систематизації. Синтетичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів реалізується на рахунку 22 «Малоцінні і швидкозношувані предмети». Цей рахунок запропонований у плані рахунків тільки для ведення обліку МШП, крім того він не має субрахунків. При цьому дебетові обороти даного рахунку відображаються у журналі 3, розділі I у кореспонденції з кредитом рахунків 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

На досліджуваному підприємстві аудит малоцінних та швидкозношуваних предметів не проводився жодного разу, але щорічно там проводиться інвентаризація. Але вона не деталізує інформацію так як аудит і часто не є такою доречною для прийняття ефективних управлінських рішень. Тому нами було запропоновано проведення проектного зовнішнього аудиту на базі документів досліджуваного підприємства. Як показало практичне дослідження на ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П» облік малоцінних і швидкозношуваних предметів потребує коригувань у системі його контролю та присутні недоліки з накопиченням первинної документації, яка має бути відображена вчасно. Через це виникають постійні непорозуміння з видачею малоцінних і швидкозношуваних предметів на підрозділи, бо на балансі вони є а в коморі по документам вже видані та експлуатуються працівниками.

Проведене нами дослідження дало можливість зрозуміти проблематику у практичному веденні бухгалтерського обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів і на сьогодні цих питань досить багато в ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П».

Для покращення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів ми пропонуємо:

- розробити наказ про облікову політику підприємства, це дозволить покращити розуміння процесу ведення обліку ТОВ «АНТАРЕС АГРО - П». Займатись цим питанням на підприємстві має головний

бухгалтер, але ми розробили проект даного документу;

- Наразі підприємство яке ми досліджували в практичному аспекті використовує журнально-ордерну форму обліку, що є не сучасним і потребує значно більших затрат часу ніж при більш сучасній автоматизованій. Ми пропонуємо впровадити на підприємстві бухгалтерську програму «МастерПро»;

- популярним наразі є штрих кодування через QR код. Такі коди можна замовити в спеціальних поліграфічних фірмах або створити самостійно і поклеїти їх на малоцінні та швидкозношувані предмети при оприбуткуванні на підприємстві. Це надасть можливість миттєво ідентифікувати відповідальну особу та інформацію по даному МШП. Крім того, така інновація значно спростить проведення щорічної планової інвентаризації, контроль за малоцінними та швидкозношуваними предметами;

- посилення оперативного контролю, персональну відповідальність, заведення аналітичного обліку, збалансований облік, узагальнення масиву даних при звірках з підрозділами.

Для покращення системи контролю за ефективністю використання МШП ми пропонуємо впровадження внутрішнього аудиту. Внутрішній аудитор може захистити себе від помилок і зловживань, визначити ризикові операції, усунути потенційні недоліки та виявити слабкі місця в системі управління ТОВ «АНТАРЕС АГРО-П».

Усі запропоновані нами шляхи покращення ведення обліку, аудиту та контролю за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів дозволять модернізувати їх належним чином, без різких змін та втрат бо на сьогодні необхідно розуміти усі знаходяться в стресовому стані через постійну небезпеку від воєнних дій. Доцільність збереження штатного персоналу є безсумнівною, тому всі напрямки вдосконалення розраховані лише на покращення роботи та умов праці безпосередньо штатних працівників також. Ефективність та соціальна відповідальність

управлінського складу на сьогодні є запорукою якісної системи управління, яка в поєднанні з запропонованими нами інноваціями покращить загальну ефективність функціонування досліджуваного нами підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. / за заг.ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навчальний посібник. /за заг.ред. К. Ковальчук. . Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 328 с.
3. Артюх О.В., Бондар Г.В. Необоротні матеріальні активи: методичні аспекти аудиторської перевірки. *Вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. Вип. 4. С. 259-260.
4. Беляєва Л.А. Вплив на здійснення контрольних функцій сучасного стану обліку малоцінних активів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2012. Вип. 6. С. 289-292.
5. Блага Н. В. Управління проєктами : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3870>
6. Будько О.В., Корнієнко О.В. Аудит фінансових результатів: організаційні та методичні засади проведення. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2022. № 1 (4). С. 79 – 87.
7. Бурлан С.А., Руденко Н.О. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
8. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах: підручник. 3-тє вид., перероб. та допов / В. Я. Плаксієнко, Т. Г. Камінська, Т. Г. Маренич, С. В. Скрипник, М. І. Гордієнко, О. В. Ільчак, О. С. Ткаченко, О. В. Чернецька / За ред. В.Я. Плаксієнка. Київ: Вид-во «SBA Print», 2022. 508 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік: навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, Г.Г. Кірейцев та інш.; за ред. Ф.Ф. Бутинця

Житомир : Рута, 2011. 723 с.

10. Візіренко С.В. Удосконалення методики аудиту фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану. Управління змінами та інновації. 2021. №1. С.18-22.

11. Галустян А.В., Кононова О.Є. Організаційні аспекти та методика внутрішнього аудиту виробничих запасів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 2 (07). С. 269-273.

12. Галушак І.Є. Загальна методика проведення аудиту запасів. *Актуальні проблеми розвитку регіону*. 2017. Вип. 13. Т.1. С.171-175.

13. Гоголь М.М. Особливості формування звітності за умов розвитку МСФЗ та її вплив на процес організації обліку аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 20. С. 41-45.

14. Гоголь М.М. Сучасний стан та тенденції розвитку бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 39. С. 36 – 40.

15. Гоголь М.М. Управлінські аспекти організації обліку та формування звітності в умовах дії міжнародних стандартів. *Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал*. Випуск 46. 2020. С. 101-106.

16. Гоголь М.М., Масіна Л.О. Теоретичні та методологічні аспекти цифровізації бухгалтерського обліку. *Наукові інновації та передові технології*. № 7(9), 2022. С. 135 – 148.

17. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.

18. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

19. Демиденко С. Л. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Черкаси : ЧДТУ, 2020. 199 с.

20. Димова Г., Ларченко О. Розробка комп'ютерної програми розв'язання задач мережевої оптимізації // Репозитарій ХДАЕУ. 2020.
21. Домбровська Н.Р. Облікова політика доходів, витрат та фінансових результатів підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 9. С. 771-775.
22. Єршова Н. Ю. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум / Єршова Н. Ю., Портна О. В. Львів. Магнолія, 2019. 345 с.
23. Зберігання пального: коли треба отримати ліцензію. Офіційно про податки. Новини від 15.02.2021. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100022768-zberigannya-palnogo-koli-treba-otrimati-litsenziyu>
24. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. №1 .С. 14-64.
25. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В, 2020. 496 с.
26. Карп'як Я.С. Організація бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 794. С. 172–180.
27. Карченкова О.Л., Шендригоренко М.Т. Типові помилки в обліку фінансових результатів підприємства: виявлення і запобігання. *Економіка та суспільство*. 2018. №14. С.912-915.
28. Кесарчук Г.С., Машика М.В. Облік МШП: актуальні проблеми та шляхи вирішення. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. Випуск 1 (42)., 2014. С. 223-227. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-95>
29. Китайчук Т. Г. Актуальні питання обліку малоцінних активів. *Економіка та держава*. 2021. Вип. 7. С. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066806.2021.7.16>
30. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз

господарської діяльності. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 156 с.

31. Ковальчук Т.М., Никифорак І.І. Облік і аудит: навчальний посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 520 с.

32. Колісник О. П., Семенюк Ю. Р., Судак В. О. Особливості визнання та обліку малоцінних активів. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-24>

33. Крот Ю.М., Майданюк В.В. Інформаційне забезпечення та організаційно-методична побудова процесу аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. №6 (74). С.112-117.

34. Лагодієнко Н.В. Облік і контроль фінансових результатів на сільськогосподарських підприємствах. *Бізнес-навігатор*. 2014. № 1(33). С. 167-172.

35. Лозовицький С. П. Організація обліку, контролю та аналізу: навчальний посібник. Львів. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2013. 382 с.

36. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності): видання 2018 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf.

37. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.

38. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016 - 2017 років. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.

39. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

40. Облік МШП від придбання до списання. Дебет-Кредит. № 29. 2022. URL: <https://online.dtkr.ua/2022/29/71824>

41. Облік, аудит і оподаткування: бакалаврський курс. Частина 1: Навчальний посібник для студентів спеціальностей 071 «Облік і

оподаткування» / Колектив авторів. За ред. проф. Мардус Н. Ю. Харків : НТУ «ХП», 2022. 523 с.

42. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит: Навч. посібник. Вид. 4-те, перероб. і допов. Київ: Алерта, 2020. 852 с.

43. Ольховик О. Малоцінка буває різна, або МШП і МНМА. Податки і бухоблік. 2018. № 61. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-61/article-38256.html>

44. Онищенко В. Малоцінні швидкозношувані предмети (МШП) URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7581-malotsnn-shvidkoznoshuvan-predmeti-mshp>

45. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит») / Гоголь М.М., С.С. Стоянова-Коваль, І.О. Крюкова, Н.С. Морозюк. Одеса.: 2016. 241с.

46. Особливості організації внутрішнього контролю на аграрному підприємстві URL: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1195/1/Ksenzhyk.pdf>

47. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах : навч. посіб. / за ред. В. Я. Плаксієнко. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 440 с.

48. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

49. Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с.

50. Пономаренко О. Г. Малоцінні активи: наукова дискусія та практика обліку. Агросвіт. 2019. № 5. С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.5.11>

51. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.

52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні :

Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

53. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352.: офіційний сайт Інформаційно-аналітичного центру «ЛІГА»., 1995. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN321.html.

54. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Методика аудиту операцій з виробничими запасами. URL: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1068/1/19.pdf

55. Садовська І. Б., Нагірська К.Є. Облік і оподаткування в управлінні проєктами: навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 181 с.

56. Синиця Ю.С., Меліхова Т.О., Меліхов Є.В. Внутрішній контроль МПП: удосконалення методики з метою покращення системи обліку та оподаткування на підприємстві. Сталий розвиток економіки. № 6 (57), 2025.

57. Скращук Л.В., Брехова К.В. Інформаційні системи та технології в обліку й аудиті : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2022. 64 с.

58. Сторінка Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

59. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Нац. ун-т харч. технологій. 7-ме вид., перероб. та доп. Київ : Алерта, 2016. 928 с.

60. Туз О.К. Організація системи внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 8*. 2015. с. 644-646.

61. Утенкова К.О. Аудит та контроль: навчальний посібник. Київ.: Алерта, 2014. 288 с.

62. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р . № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

63. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання обліку та аудиту малоцінних оборотних і необоротних матеріальних активів. *Бізнес-навігатор*.

2018. Випуск 4 (47). С.185-188.

64. Шинкаренко Д.В., Беренда Н.І. Особливості аудиту та аналізу фінансових результатів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. №16. С.181-185.

65. Шипіна С.Б. Фінансові результати, як основа формування звітності підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 2(78). С. 199–205.

66. Штех А. А., Харченко Н. В. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 2. С. 64–68. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5893&i=11>

67. Шумило Р.Р. Організація внутрішньогосподарського контролю малоцінних необоротних та швидкозношуваних активів. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2016. Випуск 3(21). 403-408.

68. Якименко А.В. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2013. № 5. С. 47–55.

69. Ясков А.О. Економічний аспект обліку у аграрних підприємствах південного регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 8. С. 309-315.

ДОДАТКИ